МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ФІНАСІВ ТА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ФІНАНСОВИХ РИНКІВ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА (ПРОЄКТ)
На тему: "Фінансова стабільність банківської системи України та шляхи її забезпечення"

Здобувача вищої освіти II рівня,I курсу,ФМБ-22-1 групи,
Спеціальності 072«Фінанси ,банківська справа та страхування»,
Освітня програма «Управління процесами в сфері банківського бізнесу»
(підпис) Печоріна М.І

Науковий керівник Береславська Олена Іванівна,д.е.н,професор
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
Керівник освітньо-професійної
Програми Береславська Олена Іванівна,д.е.н,професор
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту за рішенням кафедри фінансових ринків та технологій
протокол від «15» 01 2024 р №9
Завідувач кафедри Береславська Олена Іванівна,д.е.н,професор

Ірпінь 2024

Реєстрація № 10 17.01.2024р. Бужеровська В.С.
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту 15.01.2024р.
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту 5 01.02.24
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: Приходько А.В.
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії:
(підпис) Бережавська О.І.
(ініціали, прізвище)
(підпис) Ковальчук Ю.А.
(ініціали, прізвище)
(підпис) Пернарівський В.В
(ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1.Доповідь	від 0 до 10	10		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	25		
4. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	10		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	50		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	94		

Оцінювання кваліфікаційної роботи науковим керівником - 44 балів.

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
94	A	5		

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5(відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	Б	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	ЄХ	2 (незадовільно)

Факультет фінансів та цифрових технологій
Кафедра фінансових ринків та технологій
Спеціальності 072 «Фінанси ,банківська справа та страхування»,
Освітня програма «Управління процесами в сфері банківського бізнесу

Затверджую
Завідувач кафедри: Коваленко Ю.М
« 15 » листопада 2021р

Завдання на кваліфікаційну роботу (проєкт) здобувачу вищої освіти
Печоріна Марина Ігорівна

1. Тема кваліфікаційної роботи (проєкту): Фінансова стабільність банківської системи України та шляхи її забезпечення
   Затверджена наказом ректора №1208 від «15» 11 2022
2. Строк здачі закінченої роботи: 04 12 2022 року
3. Мета роботи: полягає у розкритті теоретико-методичних аспектів та здійснити оцінку стану фінансової стабільності банківської системи України, а також розробленні напрямів забезпечення фінансової стабільності банківської системи України.
   Об'єкт дослідження: дослідження кваліфікаційної роботи процес оцінки фінансової стабільності банківської системи України.
   Предмет дослідження: дослідження полягає у розкриті теоретичних аспектів та оцінки фінансової стабільності банківської системи України.
   Орієнтовна база дослідження: банківська система Україн
4. Вихідні дані до роботи: навчальні посібники, монографії, нормативно-правові акти, статті, офіційні дані НБУ.
5. Перелік графічного матеріалу: таблиці ,графіки ,рисунки.
6. Зміст випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (перелік питань за кожним розділом)
   РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ
   1.1 Сутність та зміст поняття, класифікації фінансової стабільності банківської системи
   1.2 Методичні підходи до забезпечення стабільності банківської системи
   РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СТАНУ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ
   2.1 Моніторинг стану фінансової стабільності банківської системи України
   2.2 Специфіка інструментів забезпечення фінансової стабільності банківської системи
   РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

7. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
1	Виконання кваліфікаційної роботи та подання на перевірку керівнику	29.09.2023 р.	28.09.2023
2	Відкоригувати роботу відповідно до рекомендацій керівника та повторно подати її на перевірку.	31.10.2023 р.	31.10.2023р
3	Попередній захист роботи	11-22.12.2023 р	11-22.12.2023
4	Заключний висновок наукового керівника щодо кваліфікаційної роботи	18-22.12.2023р.	18-22.12.2023
5	Рецензування кваліфікаційної роботи	26-29.12.2023р.	27.12.-29.12.20
6	Здача кваліфікаційної роботи на перевірку на плагіат	01.11.2023р.-04.12.2023р	17.11.2023-04.12.2023
7	Захист	07-08.02.2024р	07.02-08.02.2

8. Дата видачі завдання «15» 11 2023
9. Науковий керівник кваліфікаційної роботи (проекту) _____ (підпис) О.І. Бересловець (ініціали,прізвище)
10. Гарант освітньо-професійної програми _____ (підпис) О.І. Бересловець (ініціали,прізвище)
11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти _____ (підпис) Дегорія М.Т (ініціали,прізвище)

АНОТАЦІЯ

Фінансова стабільність банківської системи України та шляхи її забезпечення

Мета кваліфікаційної роботи полягає у розкритті теоретико-методичних аспектів та здійснити оцінку стану фінансової стабільності банківської системи України, а також розробленні напрямів забезпечення фінансової стабільності банківської системи України.Відповідно до поставленої мети слід виконати наступні *завдання:* з'ясувати сутність та зміст поняття, класифікації фінансової стабільності банківської системи; розкрити методичні підходи до забезпечення стабільності банківської системи; провести моніторинг стану фінансової стабільності банківської системи України; визначити специфіку інструментів забезпечення фінансової стабільності банківської системи; запропонувати напрями забезпечення фінансової стабільності банківської системи України.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи процес оцінки фінансової стабільності банківської системи України.

Предмет дослідження полягає у розкриті теоретичних аспектів та оцінки фінансової стабільності банківської системи України.

Базою дослідження обрано банківську систему України

За результатами дослідження сформульовані висновки та розроблені напрями забезпечення фінансової стабільності банківської системи України.

Одержані результати можуть бути використані у формуванні подальшої стратегії забезпечення фінансової стабільності банківської системи.

Кваліфікаційна робота містить 56 сторінок, 6 таблиць, 12 рисунків, 41 список використаних джерел найменувань, 5 додатків.

Ключові слова: фінансова стабільність, банківська система, моніторинг, банки.

Рік виконання кваліфікаційної роботи 2022-2023рр

Рік захисту роботи 2024 р

ABSTRACT

Financial stability of the banking system of Ukraine and ways to ensure it

The purpose of the qualification work is to reveal the theoretical and methodological aspects and assess the state of financial stability of the banking system of Ukraine, as well as to develop directions for ensuring the financial stability of the banking system of Ukraine.

In accordance with this goal, the following tasks should be performed: to clarify the essence and content of the concept, classification of financial stability of the banking system; to reveal methodological approaches to ensuring the stability of the banking system; to monitor the state of financial stability of the banking system of Ukraine; to determine the specifics of instruments for ensuring the financial stability of the banking system; to propose directions for ensuring the financial stability of the banking system of Ukraine.

The object of the qualification work is the process of assessing the financial stability of the banking system of Ukraine.

The subject of the study is to reveal the theoretical aspects and assess the financial stability of the banking system of Ukraine.

The basis of the study is the banking system of Ukraine.

Based on the results of the study, conclusions are formulated and directions for ensuring the financial stability of the banking system of Ukraine are developed.The obtained results can be used in the formation of a further strategy for ensuring the financial stability of the banking system.

The qualification work contains 56 pages, 6 tables, 12 figures, 41 list of references, 5 appendices.

Keywords: financial stability, banking system, monitoring, banks.

Year of qualification work 2022-2023 years

Year of thesis defense 2024 year

ЗМІСТ

ВСТУП 4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ 7
1.1 Сутність та зміст поняття, класифікації фінансової стабільності банківської системи 7
1.2 Методичні підходи до забезпечення стабільності банківської системи 14
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СТАНУ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ 21
2.1 Моніторинг стану фінансової стабільності банківської системи України ... 21
2.2 Специфіка інструментів забезпечення фінансової стабільності банківської системи 30
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ 42
ВИСНОВКИ 48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 51
ДОДАТКИ 56

ВСТУП

Актуальність. Банківська система відіграє важливу роль у функціонуванні будь-якої економіки, створюючи інфраструктуру для зберігання, обігу та розподілу фінансових ресурсів. Від її стабільності залежить фінансова безпека, економічне зростання і добробут національної господарської системи. Стабільність банківської системи стає об'єктом підвищеного дослідницького і громадського інтересу у зв'язку з тим, що банки є ключовими інститутами фінансового ринку, які відіграють роль посередників у залученні та розподілі грошових коштів у суспільстві.

Умови військового стану створюють особливо складну та небезпечну ситуацію для фінансової стабільності банківської системи України. Повномасштабне вторгнення агресора РФ на території України супроводжуються економічною нестабільністю, збоєм у функціонуванні фінансових інститутів, та великим ризиком для збереження та розподілу грошових коштів. Тому дослідження фінансової стабільності банківської системи України в умовах військового стану є насущною задачею, спрямованою на визначення стратегій та заходів для забезпечення функціонування банківської системи та збереження фінансової безпеки країни в цей надзвичайний період. Дослідження фінансової стабільності банківської системи України є актуальним завданням, яке вимагає подальшого аналізу та досліджень для забезпечення стійкості фінансового сектору і підтримки економічного розвитку країни.

Проблематика дослідження фінансової стабільності банківської системи України в умовах військового стану становить особливий виклик для національної економіки та фінансового сектору. Завданням досліджень науковців є ідентифікація можливих ризиків та визначення стратегій, які допоможуть забезпечити функціонування банківської системи належним чином в сучасних умовах, які наступні дослідники розривають у свої працях: Безродна О. С, Вовченко О.С., Гордієнко Л. А., Гудзь Т.П., Герчіков М.О., Гура О.Л.,

Д'яконова І.І., Житар М. О., Зелінська В. С., Коваленко В. В, Кузнєцова А.Я.О., Лесик В.О., Приказюк Н.В., Погибіль А.М., Сарана Л. А. та інші.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у розкритті теоретико-методичних аспектів та здійснити оцінку стану фінансової стабільності банківської системи України, а також розробленні напрямів забезпечення фінансової стабільності банківської системи України.

Відповідно до поставленої мети слід виконати наступні *завдання:*

– з'ясувати сутність та зміст поняття, класифікації фінансової стабільності банківської системи;

– розкрити методичні підходи до забезпечення стабільності банківської системи;

– провести моніторинг стану фінансової стабільності банківської системи України;

– визначити специфіку інструментів забезпечення фінансової стабільності банківської системи;

– запропонувати напрями забезпечення фінансової стабільності банківської системи України.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи процес оцінки фінансової стабільності банківської системи України.

Предмет дослідження полягає у розкриті теоретичних аспектів та оцінки фінансової стабільності банківської системи України.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використовуються такі методи дослідження: інформаційне моделювання - забезпечення досліджень нормативними та довідковими матеріалами; абстрагування - для формування узагальнюючих висновків на основі системного аналізу та синтезу теорій та практик фінансової стабільності банківської системи України, порівняння, перерахунку, угруповання, графічні – для наочного відображення результатів досліджень та інші.

Базою дослідження обрано банківську систему України.

Науково-практична значимість дослідження фінансової стабільності банківської системи України полягає в рекомендаціях для розробки та впровадження ефективних стратегій та політик, спрямованих на забезпечення стійкості та надійності банківського сектору країни в умовах мінливого світового та внутрішнього середовища.

Особистий внесок здобувача полягає у розроблених напрямах забезпечення фінансової стабільності банківської системи України.

Апробація.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

1.1 Сутність та зміст поняття, класифікації фінансової стабільності банківської системи

Вивчення сутності та класифікації фінансової стабільності банківської системи є ключовим елементом розуміння та аналізу функціонування фінансового сектору. Фінансова стабільність стає однією з найбільш актуальних та важливих проблем у глобальному економічному середовищі, і враховуючи це, в цьому дослідженні ми розглядаємо її основні аспекти, визначаємо її ключові складові та розглядаємо різні підходи до класифікації, що допоможе нам краще розуміти її природу та механізми забезпечення стійкості фінансового сектору банківської системи. Фінансова стабільність банківської системи є ключовим аспектом економічної стабільності країни. Вона визначається як здатність банківської системи витримувати негативні впливи та шоки, які можуть виникнути внаслідок економічних, фінансових або інших подій без суттєвого втручання держави або масштабного порушення фінансової стабільності [21, с. 277].

Фінансова стабільність - це стан, в якому фінансова система (або окремий суб'єкт господарювання, такий як підприємство, банк тощо) в змозі ефективно функціонувати та виконувати свої функції навіть у випадку виникнення зовнішніх або внутрішніх збурень, стресових ситуацій чи економічних труднощів. Загалом, фінансова стабільність є важливою складовою сталого розвитку економіки та забезпечує надійність та стійкість фінансових операцій та процесів [35, с. 296].

Дослідимо зміст поняття «фінансової стабільності банківської системи» через трактування науковців.

Фінансова стабільність банківської системи на думку Коваленко В. В. - це стан, при якому банки та фінансові установи відповідають всім фінансовим

зобов'язанням та мають достатній рівень капіталу, щоб забезпечити надійну функціонуючу економіку та довіру клієнтів, що важливо для запобігання фінансовим кризам та збереження стабільності в країні [11, с. 322].

Гудзь Т.П., Герчіков М.О трактують фінансову стабільність банківської системи - це здатність банків та фінансових інститутів виконувати свої функції, забезпечуючи нормальне функціонування платіжних систем, кредитування економіки та збереження віри в стабільність фінансової системи [6, с. 54].

Науковці Безродна О. С, Лесик В.О. вважають, що фінансова стабільність банківської системи - це стійкість банків до внутрішніх та зовнішніх збурень, таких як фінансові кризи, економічні рецесії чи інші події, які можуть вплинути на їхню здатність виконувати фінансові операції без значущих втрат [2, с. 252].

Фінансова стабільність банківської системи на думку Д'яконова І.І., Мордань Є.Ю. - це рівень довіри до банків та їхньої здатності зберігати та збільшувати вартість активів клієнтів та депозиторів, що сприяє стабільності фінансового ринку та економіки загалом [8, с. 302].

Отже, дослідивши трактування науковців, вважаємо, що фінансова стабільність банківської системи - це рівень ризику, пов'язаний з фінансовою діяльністю банків, який знаходиться під контролем та забезпечує надійність та прозорість фінансового сектору для всіх учасників ринку та суспільства в цілому.

Основні аспекти та зміст фінансової стабільності банківської системи включають:

1) Солідність та надійність банків - фінансова стабільність передбачає, що банки повинні мати стабільну та надійну фінансову базу. Вони повинні мати достатній рівень капіталу та ліквідності, щоб витримувати стресові ситуації та забезпечувати повагу клієнтів до їхніх депозитів та фінансових послуг.

2) Ліквідність банків визначає їхню здатність негайно викупити активи або залучити кошти в разі потреби. Банки повинні мати достатню ліквідність, щоб забезпечити виплати депозиторам та виконати свої фінансові зобов'язання.

3) Капіталізація - капітал банків є їхнім фінансовою «подушкою» для амортизації збитків. Висока капіталізація забезпечує більшу стійкість до ризиків та збитків.

4) Доходність та прибутковість - банки повинні бути прибутковими, щоб забезпечити стале фінансове забезпечення та можливість накопичення капіталу.

5) Якість активів – ц е означає, що активи банку повинні бути якісними та нести мінімальні ризики кредитного портфеля.

6) Ефективне управління ризиками - банки повинні мати ефективні системи управління ризиками, включаючи кредитний, ринковий та операційний ризики.

7) Регулююча та наглядова система - державні органи повинні забезпечувати ефективний нагляд за банками та регулювання банківської системи для запобігання надмірним ризикам та недобросовісній поведінці.

8) Довіра ринку та громадська довіра - важливо, щоб учасники ринку та населення довіряли банкам і вірили в їхню стабільність та надійність.

9) Міжнародна інтеграція - здатність банківської системи взаємодіяти з міжнародними ринками та іншими банками, що є важливим аспектом фінансової стабільності в глобалізованому світі [1, с. 139].

Фінансова стабільність банківської системи вимагає постійного моніторингу та реагування на зміни в економіці та фінансовому середовищі. Державні органи та центральні банки грають ключову роль у забезпеченні фінансової стабільності через впровадження регуляційних норм, нагляд та заходи підтримки в разі кризових ситуацій.

Національний банк України (НБУ) отримав такий мандат у 2015 році. Законом України «Про Національний банк України» (ст. 6) встановлена функція сприяти фінансовій стабільності (як другий пріоритет після підтримання цінової стабільності). Ця функція обумовлює важливий роль НБУ в забезпеченні економічної стійкості та надійності фінансової системи України [28].

Національний банк України виступає як ключовий гравець у забезпеченні фінансової стабільності країни. Він приділяє особливу увагу моніторингу та аналізу ризиків, які можуть вплинути на фінансову систему, і розробці стратегій для їхнього управління. Цільова спрямованість на забезпечення фінансової стійкості свідчить про визнання її важливості для економічного розвитку країни та добробуту її громадян [16].

Проведемо класифікацію фінансової стабільності банківської системи (рис.1.1).

Таблиця 1.1

Класифікація фінансової стабільності банківської системи

Класифікаційна ознака	**Вид**	**Характеристика**
За об'єктом стабільності	Стабільність окремих банків	Оцінка фінансової стабільності кожного банку в окремості.
	Стабільність системи в цілому	Оцінка стійкості та надійності всієї банківської системи як системи.
За способом забезпечення стабільності	Макропруденційна стабільність	Заходи та політики, спрямовані на забезпечення стабільності всієї банківської системи та запобігання системним ризикам.
	Мікропруденційна стабільність	Заходи та політики, спрямовані на забезпечення стабільності окремих банків.
За часовим аспектом	Короткострокова стабільність	Оцінка фінансової стабільності в даний момент часу.
	Довгострокова стабільність	Оцінка фінансової стабільності на перспективу та виокремлення тенденцій.
За методами аналізу	Кількісний аналіз	Використання числових показників та статистики для оцінки стабільності.
	Якісний аналіз	Оцінка фінансової стабільності на основі якісних параметрів, таких як експертні оцінки та аналітичні дослідження.
За рівнем ризику	Низький рівень ризику	Банківська система має високий рівень стійкості до внутрішніх та зовнішніх загроз.
	Середній рівень ризику	Деякі ризики існують, але не є критичними для стабільності.
	Високий рівень ризику	Банківська система піддається серйозним ризикам та загрозам.
За масштабами географічного покриття	Національна стабільність	Оцінка стабільності банківської системи на національному рівні.
	Міжнародна стабільність	Оцінка взаємозв'язків та впливів банківської системи на міжнародний рівень та навпаки.

Джерело: розроблено автором на основі літератури [1, с. 304].

Ця класифікація може варіюватися в залежності від конкретних обставин та потреб оцінки фінансової стабільності банківської системи в конкретній країні чи регіоні.

Також фінансову стабільності банківської системи, можна класифікувати за трьома основними групами інструментів (рис.1.1), які мають бути узгоджені між собою: інструменти монетарної політики, спрямовані на забезпечення цінової стабільності та економічної активності; інструменти макропруденційної політики, спрямовані на забезпечення стабільності фінансової системи; інструменти мікропруденційної політики, які мають на меті забезпечення стабільності окремих фінансових установ та захист вкладників, кредиторів та інвесторів.

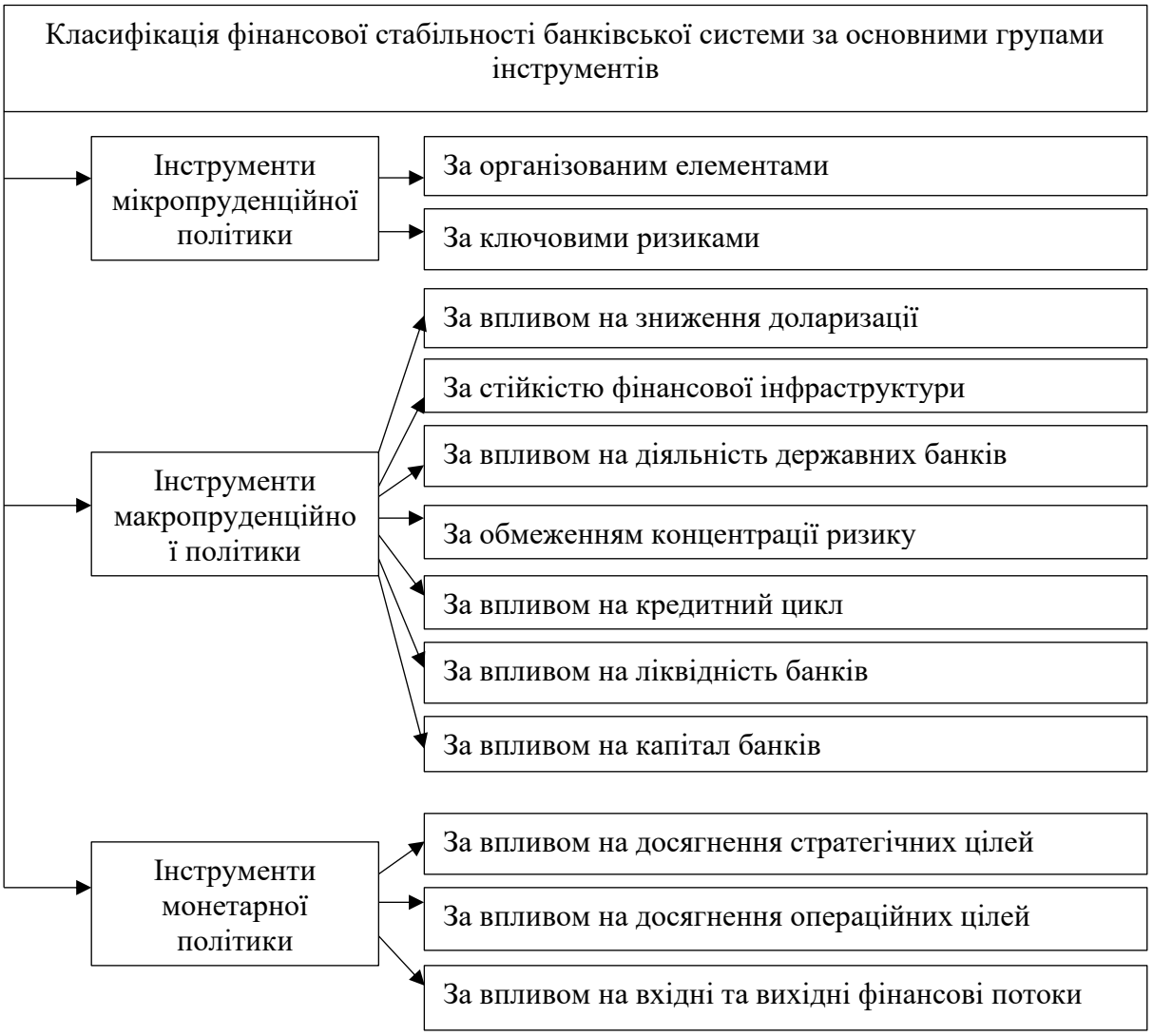

Рис.1.1 Класифікувати за основними групами інструментів фінансової стабільності банківської системи

Джерело: розроблено автором на основі літератури [2, с. 253].

Спрямованість цих інструментів відображає комплексний характер завдання з забезпечення фінансової стабільності, яке передбачає врахування різних аспектів та рівнів системи.

– Монетарна політика допомагає контролювати грошовий обіг та рівень інфляції, що впливає на покладення довіри валюті та фінансовій системі загалом.

– Макропруденційна політика спрямована на виявлення та управління системними ризиками, що можуть виникнути через взаємозв'язок фінансових установ.

– Мікропруденційні інструменти ставлять за мету забезпечити стабільність конкретних банків та фінансових установ, а також захист інтересів їхніх клієнтів та учасників ринку [16].

Успішне використання цих інструментів вимагає дбайливого та узгодженого підходу з боку регуляторів та центрального банку, щоб забезпечити стійкість та надійність банківської системи та фінансового сектору в цілому.

Зазначені групи інструментів підкреслюють існуючий взаємозв'язок між собою та значною мірою формалізують вплив на фінансову стабільність банківської системи. При цьому відмітимо, що значний вплив серед них чинять інструменти макропруденційної та мікропруденційної політики, які не тільки взаємодіють, обмінюються інформацією, але й посилюють результат дії один на одного.

Макропруденційні інструменти спрямовані на виявлення та управління системними ризиками, які можуть виникнути через взаємодію фінансових установ та глобальні фактори. Вони допомагають регуляторам та центральним банкам забезпечити стабільність фінансової системи в цілому та уникнути системних криз.

Мікропруденційні інструменти, зі свого боку, спрямовані на забезпечення стабільності конкретних фінансових установ, включаючи банки та інші фінансові інституції. Вони встановлюють вимоги до капіталу, ліквідності та управління ризиками для окремих суб'єктів фінансового сектору.

Взаємодія цих груп інструментів створює комплексний механізм для забезпечення стабільності фінансової системи. Вони доповнюють один одного та спільно сприяють запобіганню кризам, збереженню довіри валюті та фінансовому сектору, і забезпечують більш надійний фундамент для економічного розвитку [17, с. 6].

Отже, фінансова стабільність банківської системи - це стан, при якому банки та інші фінансові установи функціонують безперебійно та без серйозних порушень у системі, забезпечуючи надійні та стійкі фінансові послуги для господарства та суспільства в цілому. Фінансова стабільність банківської системи є ключовим аспектом економічної стійкості та довіри до фінансового сектору. Ця стабільність визначається здатністю банків та фінансових установ виконувати свої функції без перебоїв та без значущих ризиків для депозиторів і загальної економічної системи. Класифікація фінансової стабільності банківської системи включає в себе різні аспекти, такі як об'єкт стабільності, засоби забезпечення, часовий аспект, методи аналізу, рівень ризику та масштаб географічного покриття. Успішна реалізація політики та інструментів, спрямованих на досягнення фінансової стабільності, вимагає співпраці між регуляторами, центральним банком та фінансовими установами, а також врахування різних аспектів та ризиків у фінансовій системі. Всі ці складові важливі для створення надійного фундаменту для стабільного економічного розвитку.

1.2 Методичні підходи до забезпечення стабільності банківської системи

Забезпечення стабільності банківської системи є однією з найважливіших завдань для збереження економічної стійкості та фінансової безпеки суспільства. Методичні підходи до досягнення цієї мети вимагають комплексного розгляду та системного управління ризиками та факторами, що можуть впливати на фінансову систему.

Фінансова стабільність банківської системи є важливою і якісною динамічною характеристикою, яка відображає здатність до ефективної роботи у змінному зовнішньому середовищі, якщо фінансові показники покращуються або залишаються стабільними в межах певних параметрів, незалежно від впливу різноманітних факторів, завдяки внутрішнім ресурсам. Важливо враховувати, що стабільність банківської системи формується на двох рівнях: на рівні банку (мікрорівень) і на рівні всього фінансового оточення (макрорівень).

Забезпечення фінансової стабільності передбачає системний моніторинг і аналіз різноманітних факторів, які можуть впливати на вразливість та ризики фінансової системи, на основі макроекономічних та пруденційних показників та адекватну реакцію на них. Урахування цих аспектів є ключовим для забезпечення стійкості та надійності банківської системи у сучасних умовах [16].

Оцінка фінансової стабільності банківської системи є важливим завданням, яке вимагає аналізу всіх аспектів її фінансової діяльності. Ця оцінка є складним завданням, оскільки не існує єдиної визначеної методології для її проведення. Оцінка фінансової стабільності базується на загальновідомих методах та інструментах, проте відрізняється за складом та обсягом використаних показників. В багатьох вітчизняних дослідженнях, оцінка стабільності банківської системи часто зводиться до понять фінансової стабільності, стійкості, платоспроможності та надійності банків.

Зазначені методики оцінки фінансової стабільності банківської системи відрізняються за обсягом та характером факторів, які враховуються, а також за

системою використаних показників (рис.1.2). Порогові значення показників також можуть відрізнятися від одного методу до іншого.

Загалом, незважаючи на відмінності у методиках, всі вони спрямовані на досягнення однієї цілі - визначення фінансової стабільності банківської системи та забезпечення її стійкості в умовах фінансового ринку. Такий аналіз є важливим інструментом для фінансових інституцій, регуляторів та інвесторів для прийняття обґрунтованих рішень та забезпечення ефективного функціонування банківської системи.

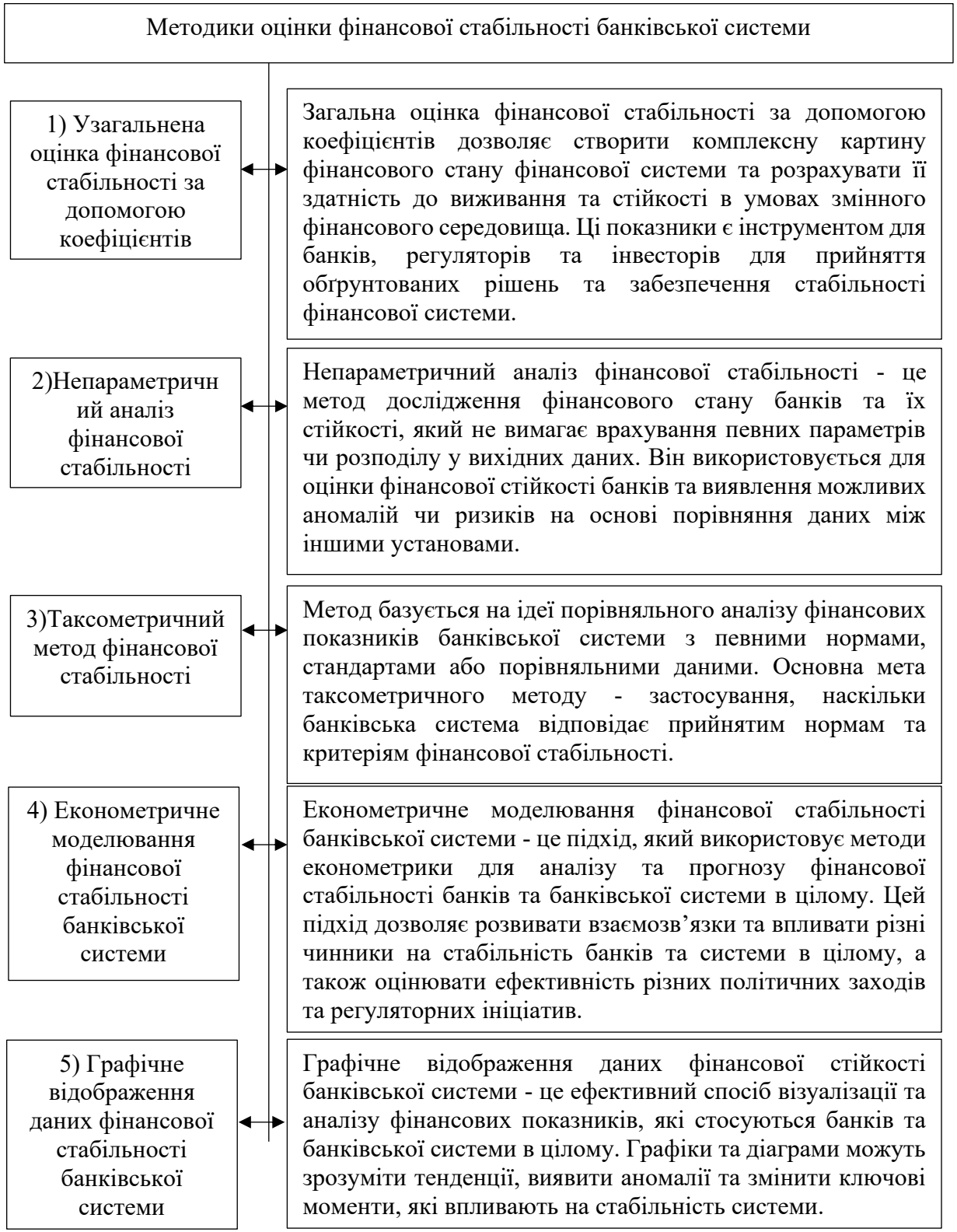

Рис. 1.2 Методики оцінки фінансової стабільності банківської системи

Джерело: розроблено автором на основі літератури [18, с. 136].

Розглянем детальніше кожну методику оцінки фінансової стабільності банківської системи.

1) Узагальнена оцінка фінансової стабільності банківської системи за допомогою коефіцієнтів - це метод оцінки загального стану та стабільності банківської системи шляхом аналізу та порівняння різних фінансових показників та коефіцієнтів, які характеризують фінансову діяльність банків та їхню здатність виконувати свої функції в умовах змін. Оцінка фінансової стабільності банківської системи за допомогою коефіцієнтів включає такі основні кроки:

– вибір коефіцієнтів - визначення набору фінансових коефіцієнтів, які будуть використовуватися для оцінки стабільності. Це можуть бути коефіцієнти ліквідності, капіталовкладень, доходності, рентабельності, кредитного ризику, та інші.

– збір та обробка фінансових даних банківських установ, які будуть використовуватися для обчислення обраних коефіцієнтів.

– обчислення значень кожного обраного коефіцієнта для кожного банку в системі на основі фінансових даних.

– порівняння обчислених значень коефіцієнтів з встановленими стандартами, нормами або пороговими значеннями, які вказують на прийнятний рівень фінансової стабільності.

Узагальнена оцінка фінансової стабільності за допомогою коефіцієнтів дозволяє спростити процес аналізу та надає об'єктивний підґрунтя для оцінки стану банківської системи. Вона є важливим інструментом для регуляторів, банків та інвесторів для виявлення проблем та забезпечення фінансової стабільності [20, с. 25].

2) Непараметричний аналіз фінансової стабільності банківської системи - це метод дослідження та оцінки стабільності банків і банківської системи, який не базується на конкретних статистичних розподілах даних та не

вимагає певних припущень про розподіл фінансових показників. Основні аспекти непараметричного аналізу фінансової стабільності банківської системи включають:

- Kernel Density Estimation (KDE) - використання методу ядерної оцінки щільності розподілу для побудови гладких функцій щільності розподілу фінансових показників. Це дозволяє отримати візуальне уявлення про форму розподілу та знаходити аномалії.
- Non-parametric hypothesis tests - застосування непараметричних статистичних тестів для перевірки гіпотез про різницю між групами банків або різних періодів. Наприклад, Mann-Whitney U-тест або Краскел-Уолліс тест.
- Rank-based analysis - використання рангів фінансових показників замість самих значень для обчислення статистик та відсоткових рангів. Це дозволяє уникнути впливу викидів та аномалій.
- Non-parametric regression - використання непараметричних методів регресії для аналізу взаємозв'язків між різними фінансовими показниками без вимог до функціональних форм.
- Bootstrapping - використання методу бутстрепу для оцінки довірчих інтервалів та стандартних помилок для непараметричних статистик [31].

Переваги непараметричного аналізу полягають в тому, що він не вимагає певних припущень про розподіл даних і може бути ефективним при аналізі даних, які не підпорядковуються класичним статистичним розподілам. Він дозволяє отримати більш надійні результати при оцінці фінансової стабільності банків та системи в цілому, особливо в умовах невизначеності та великої різноманітності даних.

3) Таксометричний метод фінансової стабільності банківської системи - це підхід до оцінки стабільності банків та банківської системи, який базується на використанні показників та коефіцієнтів для ранжування банків за рівнем фінансової стабільності. Він названий «таксометричним» через аналогію з таксі, де більш надійні та стабільні банки отримують вищий «рейтинг» або «бал», а

менш надійні банки - нижчий. Основні кроки та принципи таксометричного методу включають:

- вибір фінансових показників - визначення набору фінансових показників, які вважаються ключовими для оцінки стабільності банків. Це можуть бути капіталовкладення, ліквідність, рентабельність, показники кредитного ризику тощо.
- нормалізація даних - приведення фінансових показників до одного масштабу, щоб забезпечити порівняння між ними. Це може включати стандартизацію або нормалізацію даних.
- ранжування банків - використання показників для ранжування банків в порядку зменшення або збільшення їхньої стабільності. Більш високий бал вказує на вищий рівень стабільності.
- визначення порогових значень - встановлення порогових значень балів, які вказують на рівень стабільності, тобто визначення, коли банк вважається стабільним або нестабільним.
- аналіз та інтерпретація результатів ранжування банків. Визначення тих банків, які можуть потребувати додаткового нагляду чи втручання.
- постійний моніторинг фінансової стабільності банківської системи та внесення змін у порогові значення чи набір показників, якщо це необхідно [35, с296].

Таксометричний метод є досить простим та інтуїтивно зрозумілим способом оцінки фінансової стабільності. Однак важливо враховувати, що таксометричний метод може бути обмеженим у відображенні всіх складнощів фінансової стабільності, і його результати слід співставляти з іншими методами оцінки.

Економетричне моделювання фінансової стабільності банківської системи - це підхід, який використовує методи та інструменти економетрики для аналізу та передбачення фінансової стабільності банків і системи в цілому. Основні етапи та характеристики економетричного моделювання фінансової стабільності банківської системи включають:

- визначення ключових змінних, які впливають на фінансову стабільність - це можуть бути фінансові показники банків, макроекономічні показники, ставки відсотку, ринкові фактори, регуляторні зміни тощо.
- збір та підготовка даних для подальшого аналізу. Це включає в себе збір фінансових звітів банків, макроекономічних показників, статистичних даних та інших відомостей.
- визначення функціональної форми моделі та вибір методу оцінки параметрів моделі - це може включати в себе лінійні та не лінійні моделі, динамічні чи статичні моделі.
- використання статистичних методів для оцінки параметрів моделі на основі наявних даних - це може включати в себе методи максимальної правдоподібності, метод найменших квадратів тощо.
- проведення діагностики моделі для визначення її адекватності та визначення можливих проблем.
- використання моделі для прогнозування фінансової стабільності банківської системи в різних сценаріях та для аналізу чутливості до різних факторів.
- використання результатів моделювання для розробки політики та прийняття рішень щодо забезпечення фінансової стабільності банківської системи, включаючи рекомендації для регуляторів та управління банків.

Економетричне моделювання фінансової стабільності дозволяє аналізувати складні взаємозв'язки між різними факторами та ризиками, які впливають на банківську систему. Воно допомагає управлінцям та регуляторам приймати інформовані рішення та розробляти стратегії для забезпечення стабільності фінансової системи [31].

4) Графічне відображення даних фінансової стабільності банківської системи є важливим інструментом для візуалізації та розуміння фінансових тенденцій та ризиків. Ось деякі типи графічних відображень, які можуть бути використані для аналізу фінансової стабільності банківської системи:

- лінійні графіки, які відображають зміну фінансових показників банківської системи з плином часу - це може включати показники, такі як обсяги активів, капітал, кредитний портфель, ставки відсотку тощо.
- теплові карти (Heatmaps) - використовуються для відображення кореляційної матриці між різними фінансовими показниками, вони можуть вказувати на сильну або слабку залежність між показниками.
- лінійні та кругові діаграми - використовуються для відображення відсоткового розподілу активів, пасивів, доходів, витрат, капіталу тощо.
- графіки стрес-тестів - вони відображають вплив стресових сценаріїв на фінансові показники банківської системи, що допомагає визначити вразливості та ризики.
- географічні карти - використовуються для візуалізації географічного розташування банків та їх фінансового стану, що може бути корисним для аналізу системи на рівні регіонів чи країн [31].

Графічне відображення даних спрощує розуміння складних фінансових взаємозв'язків та допомагає виявляти потенційні проблеми та можливості для подальшого аналізу. Важливо пам'ятати, що візуалізація даних має бути точною, зрозумілою та інтерпретованою правильно для прийняття інформованих рішень щодо фінансової стабільності банківської системи.

Отже, методичні підходи до забезпечення стабільності банківської системи є ключовим елементом сучасного фінансового управління та регулювання. Вони включають в себе різноманітні інструменти та методи, такі як моніторинг фінансових показників, стрес-тестування, макро- та мікропруденційні політики, економетричне моделювання, графічну візуалізацію даних та інші. Ці підходи допомагають регуляторам та управлінцям банківської системи ефективно аналізувати та керувати фінансовою стабільністю, виявляти ризики та розробляти стратегії для запобігання фінансовим кризам. Забезпечення стабільності банківської системи є важливим завданням для забезпечення фінансової безпеки та сталого економічного розвитку.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СТАНУ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

2.1 Моніторинг стану фінансової стабільності банківської системи України

Моніторинг стану фінансової стабільності банківської системи України є важливим компонентом фінансового регулювання та нагляду в країні. У світлі глобальних економічних викликів та незворотніх змін в умовах фінансової інтеграції, забезпечення стабільності фінансової системи стає однією з ключових передумов для економічного розвитку та збереження довіри учасників ринку. У цьому контексті, вивчення, аналіз та моніторинг фінансових показників та ризиків банківської системи стають невід'ємною складовою завдання держави та Національного банку України щодо забезпечення стійкості та надійності фінансового сектору [16].

Моніторинг стану фінансової стабільності банківської системи України є надзвичайно важливим завданням для Національного банку України (НБУ) та інших відповідних органів. Цей процес включає в себе регулярний аналіз та оцінку різних аспектів фінансової стійкості банків та системи в цілому [16].

Банківська система України складається з НБУ та комерційних банків, тому проведемо аналіз кількості діючих банків в Україні протягом 5 років на початок кожного року (рис.2.1).

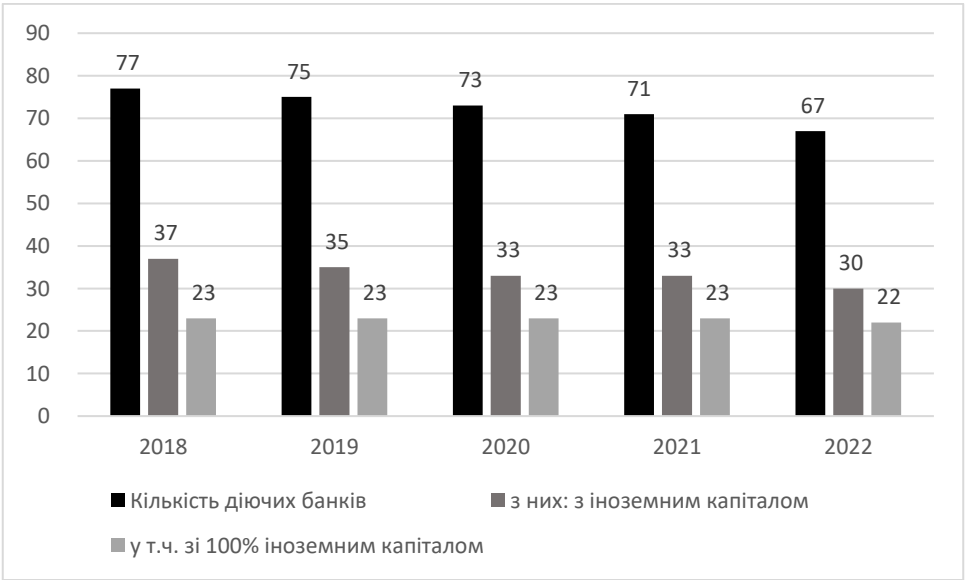

Рис. 2.1. Аналіз кількості діючих банків в Україні протягом 2018-2022 рр., шт.

Джерело: розроблено автором на основі даних НБУ [14].

Відповідно до рис.2.1 протягом періоду з 2018 по 2022 роки спостерігається зменшення кількості діючих банків в Україні з 77 до 67. Ця тенденція може свідчити про процес консолідації та оптимізації банківського ринку. Зменшення кількості банків може вказувати на підвищену конкуренцію та вимоги до фінансової стійкості учасників ринку.

За цим періодом також відбулося зменшення кількості банків з іноземним капіталом з 37 до 30, це може бути пов'язано ряд факторів, таких як зміни в інвестиційному кліматі, стратегічні рішення банківських груп, та інші.

Слід відзначити, що протягом цього періоду кількість банків з 100% іноземним капіталом залишається стабільною на рівні 22-23 банків, що може свідчити про інтерес з боку іноземних інвесторів у внутрішньому банківському ринку.

У загальному контексті, зниження кількості банків може бути сприйняте як прояв оптимізації та зростаючої стабільності банківської системи, але важливо продовжувати моніторити фінансовий стан та діяльність банків для забезпечення фінансової стабільності та надійності системи в майбутньому.

Структура активів банківської системи України є однією з ключових складових, яка впливає на її стабільність і функціонування. Аналіз цієї структури є важливим для розуміння та оцінки фінансової стабільності банків та системи в цілому. Різноманітність та розподіл активів між різними видами та класами має велике значення для забезпечення ефективного функціонування банків та їхньої готовності до різних фінансових викликів.

Проведемо аналіз структури активів банківської системи України (табл.2.1).

Таблиця 2.1

Аналіз структури активів банківської системи України, млн грн

Показник	Роки					Зміни в абсолютних величинах від 2022р. (млн. грн)	
	2018	2019	2020	2021	2022	2018	2021
Активи	1359998	1532671	1819530	2032019	2367835	1007837	335816
Активи в іноземній валюті	491107	523251	583049	609298	769622	278515	160324
Готівкові кошти	43327	49538	65786	75710	85769	42442	10059
Банківські метали	367	387	508	328	144	-223	-184
Кошти в Національному банку України	50753	83637	57390	65306	135260	84507	69954

Джерело: розроблено автором на основі даних НБУ (додатки А, Б, В, Г, Д) [14].

Відповідно до табл.2.1. загальні активи банківської системи значущо зросли з 1,359,998 млн грн у 2018 році до 2,367,835 млн грн у 2022 році. Це свідчить про зростання обсягів банківської діяльності та її розвиток.

Збільшення активів в іноземній валюті з 491,107 млн грн у 2018 році до 769,622 млн грн у 2022 році вказує на зростання зовнішньої діяльності банківської системи та можливої залежності від змін обмінного курсу.

Готівкові кошти банківської системи також зросли з 43,327 млн грн у 2018 році до 85,769 млн грн у 2022 році, що може свідчити про підвищену ліквідність та готовність до операцій з клієнтами.\Кількість банківських металів показує нестійкість та коливання в цьому показнику протягом років.

Значуще збільшення коштів в Національному банку України з 50,753 млн грн у 2018 році до 135,260 млн грн у 2022 році може свідчити про сприятливі умови співпраці з регулятором та підвищену довіру до центрального банку.

Загалом, стан банківської системи України вказує фінансову стабільність та на позитивну динаміку та зростання активів, але також потребує уважного

моніторингу та контролю для забезпечення стійкості та надійності в майбутньому.

Проведемо аналіз структури капіталу банківської системи України (табл.2.2).

Таблиця 2.2

Аналіз структури капіталу банківської системи України, млн грн

Показник	Роки					Зміни в абсолютних величинах від 2022р. (млн.грн)	
	2018	2019	2020	2021	2022	2018	2021
Капітал	162491	208533	213853	259293	232139	69648	-27154
Зобов'язання банків	1197507	1324139	1605678	1772726	2135696	938189	362970
Строкові вклади (депозити) інших банків та кредити, що отримані від інших банків	43943	22690	23247	25670	6327	-37616	-19343
Кошти суб'єктів господарювання	398498	521867	636921	747762	913321	514823	165559
Кошти фізичних осіб	510991	570859	682637	713542	929058	418067	215516
Кошти небанківських фінансових установ	24951	28814	34392	40020	52426	27475	12406

Джерело: розроблено автором на основі даних НБУ (додатки А, Б, В, Г, Д) [14].

Відповідно до табл.2.2 аналіз структури капіталу та джерел фінансування банківської системи України, показує, що капітал банків зріс до 232,139 млн грн у 2022 році з 162,491 млн грн у 2018 році, що свідчить про позитивну динаміку та збільшення фінансової міцності банківської системи.

Зобов'язання банків також зросли з 1,197,507 млн грн у 2018 році до 2,135,696 млн грн у 2022 році, що може вказувати на збільшення обсягу позик та залучення депозитів. Строкові вклади (депозити) інших банків та кредити, що

отримані від інших банків, мають тенденцію до зменшення протягом цього періоду, що може відображати зміни в співпраці між банками.

Кошти суб'єктів господарювання та кошти фізичних осіб зросли відповідно до показників, що може свідчити про підвищену активність в бізнесі та ріст ринкової діяльності фізичних осіб.

Кошти небанківських фінансових установ також збільшилися, вказуючи на розвиток фінансового ринку та зростання довіри до цих установ.

Загалом, аналіз структури капіталу та джерел фінансування банківської системи України свідчить про певну стабільність та розвиток системи, але також вимагає уважного моніторингу та управління для забезпечення стійкості та ефективності в майбутньому.

Проведемо оцінку рентабельності активів та капіталу банківської системи України, як показника фінансової стабільності (рис.2.2).

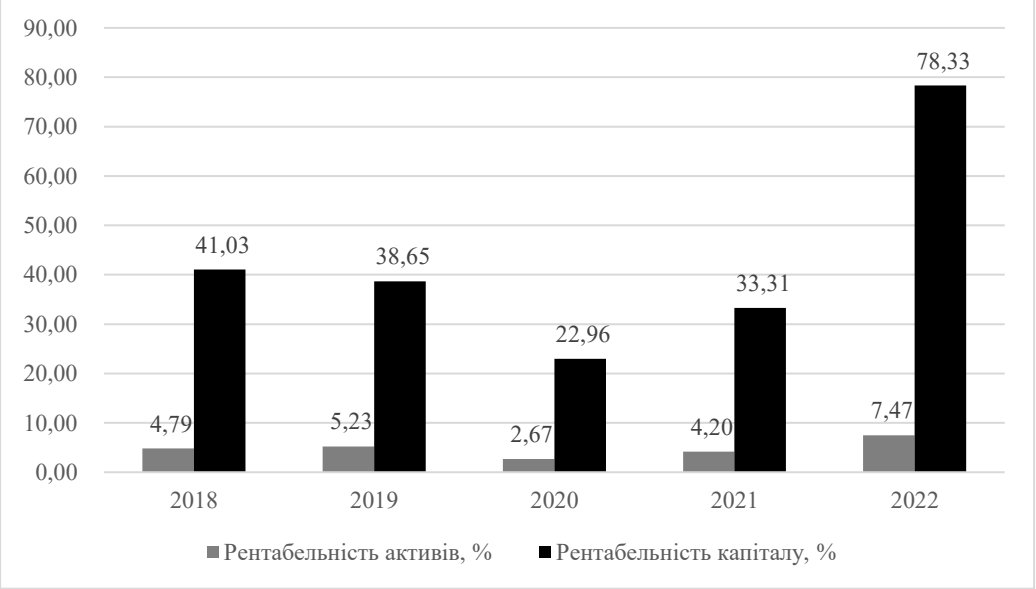

Рис.2.2. Оцінка рентабельності активів та капіталу банківської системи України

Джерело: розроблено автором на основі даних НБУ [14].

Відповідно до рис.2.2 рентабельність активів банківської системи виявляє значні коливання протягом цього періоду. У 2022 році ця показник досягла 7,47%, що є значним покращенням порівняно з 2020 роком (2,67%). Це може вказувати на покращення ефективності управління активами та збільшення прибутковості активів.

Рентабельність капіталу також демонструє коливання, проте в цьому випадку спостерігається загальна тенденція до покращення. У 2022 році рентабельність капіталу досягла високого рівня - 78,33%, що свідчить про високу дохідність власного капіталу банків. Це може бути позитивним сигналом щодо фінансової стабільності та придатності капіталу для забезпечення потреб банків.

Загалом, рентабельність активів та капіталу банківської системи України свідчать про певне покращення її фінансової стабільності та ефективності в управлінні ресурсами протягом аналізованого періоду.

Проведемо аналіз динаміки доходів та витрат банківської системи України (табл.2.3).

Таблиця 2.3

Аналіз динаміки доходів та витрат банківської системи України за 2019-2023 рр., млн грн

Показники	Роки					Зміни в абсолютних величинах від 2022р. (млн..грн)	
	2018	2019	2020	2021	2022	2018	2021
ДОХОДИ	20180	22583	18569	24944	38650	18470	13706
процентні доходи	13282	13571	13011	16445	23765	10483	7320
комісійні доходи	4628	5438	6013	7941	8307	3679	366
інші операційні доходи	481	721	374	410	506	25	96
інші доходи	79	96	97	90	76	-3	-14
повернення списаних активів	54	69	59	101	64	10	-37
ВИТРАТИ	14754	15991	14519	17800	23956	9202	6156
процентні витрати	6255	6295	4506	4623	7245	990	2622
комісійні витрати	1470	1947	2107	2967	3895	2425	928
інші операційні витрати	821	887	744	1140	1075	254	-65
загальні адміністративні витрати	4136	5018	5557	6243	6417	2281	174
інші витрати	77	127	150	335	561	484	226
відрахування в резерви	1759	1342	1134	1575	2488	729	913
ЧИСТИЙ ПРИБУТОК	5426	6592	4050	7145	14694	9268	7549

Джерело: розроблено автором на основі даних НБУ (додатки А, Б, В, Г, Д) [14].

Відповідно до табл. 2.3. доходи банківської системи мають тенденцію до зростання протягом аналізованого періоду. У 2022 році доходи досягли 38,650 млн грн, що є істотним покращенням порівняно з 2018 роком (20,180 млн грн). Збільшення доходів обумовлено зростанням процентних доходів, комісійних доходів та інших операційних доходів.

Процентні доходи банків також збільшилися з 13,282 млн грн у 2018 році до 23,765 млн грн у 2022 році. Це свідчить про підвищення прибутковості операцій зі споживачами та залученням депозитів.

Витрати банків також зросли з 14,754 млн грн у 2018 році до 23,956 млн грн у 2022 році, основними частинами витрат є процентні витрати, загальні адміністративні витрати та відрахування в резерви.

Чистий прибуток банківської системи значно зріс протягом аналізованого періоду, досягнувши 14,694 млн грн у 2022 році. Це свідчить про покращення фінансової стабільності банків та їхню здатність заробляти більше на діяльності.

Загалом, аналіз доходів та витрат банківської системи України підтверджує позитивну динаміку та покращення фінансової стабільності системи протягом останніх п'яти років.

Проведемо аналіз коливання валютного курсу та його вплив на фінансову стабільність банківської системи протягом останніх 5 років (рис.2.3).

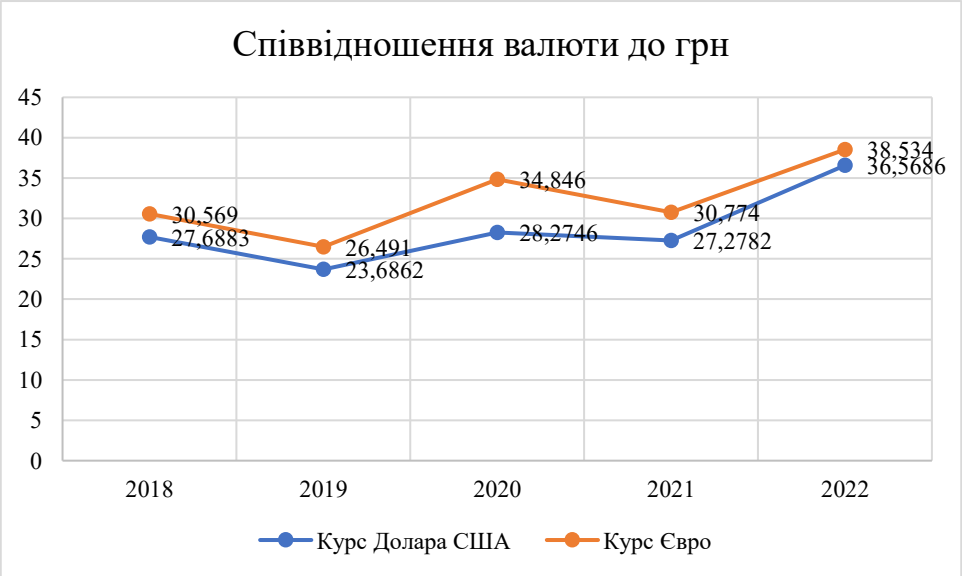

Рис.2.3. Динаміка обмінного курсу долара США та Євро до гривні

Джерело: розроблено автором на основі даних НБУ [16].

Відповідно до рис.2.3. вплив курсу валют на фінансову стабільність банківської системи в Україні може бути важливим фактором, оскільки курси долара США та євро впливають на фінансовий стан банків та їхню спроможність виконувати функції в умовах зміни валютних курсів.

Відповідно до рис.2.3 курси долара та євро в Україні зазнали значних коливань протягом років. Наприклад, у 2019 році було помітне зниження курсу долара та євро, що могло вплинути на прибутковість банків, які мали заборгованості в іноземній валюті, зменшивши їхні валютні витрати.

З іншого боку, у 2022 році спостерігаємо значний ріст курсу долара та євро, що може викликати збільшення валютних ризиків для банків та погіршення їхньої фінансової стабільності. Тому курси валют грають важливу роль у фінансовій стабільності банківської системи, і банки повинні враховувати цей фактор у своїй діяльності та ризикових стратегіях для забезпечення стійкості у будь-яких умовах коливань валютних курсів.

Коливання валютного курсу мають значущий вплив на фінансову стабільність банківської системи та ці коливання можуть вплинути на фінансову стабільність через:

– коливання валютного курсу можуть призвести до збитків для банків, які мають великі позиції в іноземних валютах. Зміна в обмінному курсі може призвести до знецінення активів банку або збільшення його зобов'язань.

– збільшення валютного курсу може зробити зобов'язання клієнтів більш важкими для виконання, що може призвести до збільшення кількості неплатоспроможних боржників та погіршення активів банку.

– різкі зміни валютного курсу можуть вплинути на ліквідність банку. Зокрема, збільшення валютного курсу може призвести до втрати ліквідності, якщо банк не має достатньої кількості іноземної валюти для виконання своїх зобов'язань.

– коливання валютного курсу можуть також збільшити кредитний ризик для банків, які надають позики в іноземній валюті. Збільшення обмінного

курсу може призвести до зростання боргового навантаження клієнтів і, як наслідок, зростання ймовірності не платежів [16].

З урахуванням цих факторів, банки повинні добре управляти валютним ризиком, використовуючи різні фінансові інструменти та стратегії, щоб зменшити вплив коливань валютного курсу на їх фінансову стабільність.

Отже, моніторинг стану фінансової стабільності банківської системи України є надзвичайно важливим елементом фінансового регулювання та нагляду. Аналіз показників, таких як кількість діючих банків, структура активів, рентабельність та інші, дозволяє оцінити стійкість системи перед різними фінансовими та економічними викликами. З огляду на динаміку показників, можна зробити висновок, що банківська система України показала певне покращення фінансової стабільності в період з 2019 по 2023 рік. Зменшення кількості банків та зростання активів свідчать про консолідацію та підвищення обсягів діяльності банків. Рентабельність активів та капіталу також показують позитивну динаміку, що свідчить про здатність системи до заробітку та зміцнення її фінансової позиції. Проте, необхідно залишати пильний погляд на динаміку та структуру активів, а також на витрати та доходи банківської системи, оскільки вони є ключовими елементами фінансової стабільності.

2.2 Специфіка інструментів забезпечення фінансової стабільності банківської системи

Специфіка інструментів, які використовуються для забезпечення фінансової стабільності банківської системи, є важливим аспектом сучасного фінансового регулювання та нагляду. Розуміння цієї специфіки має вирішальне значення для забезпечення ефективного функціонування банків та збереження стабільності фінансової системи в цілому.

Забезпечення фінансової стабільності банківської системи України є однією із пріоритетних цілей Національного банку України, як Регулятора банківського сектору в країні. Згідно Конституції України [12], законам України «Про Національний Банк України» [28] та «Про банки і банківську діяльність» [22], Національний банк України (НБУ) здійснює регулювання і банківський нагляд та визначає особливості регулювання та нагляду за системно важливими банками, банками, що мають статус Розрахункового центру з обслуговування договорів на фінансових ринках, з урахуванням специфіки діяльності таких банків. НБУ відіграє важливу роль у забезпеченні стабільності банківської системи, розробляючи та впроваджуючи необхідні регуляторні заходи та наглядові практики для забезпечення ефективного функціонування банків та збереження стійкості фінансової системи в Україні [16].

Ефективне функціонування системи організаційно-економічного забезпечення фінансової стабільності банківської системи є критично важливим для забезпечення стійкості і надійності фінансового сектору країни. Це можливо лише за умови застосування дієвого інструментарію банківського регулювання, який має багатоаспектний характер та залежить від конкретних особливостей та потреб банківської системи.

На даному етапі розвитку банківської системи України, інструменти забезпечення фінансової стабільності представлені широким спектром можливостей, які включають інструменти монетарного, макро- та мікропруденційного регулювання. Кожен з цих інструментів має свої

функціональні особливості та область застосування, що дозволяє регуляторам та відповідним органам гнучко реагувати на поточні виклики та ризики, які ставлять під загрозу фінансову стабільність (табл.2.4).

Ураховуючи комплексність завдань та різноманітність факторів, що впливають на фінансову стабільність, важливо поєднувати різні види інструментів, керуючись завданнями, цілями, можливостями та часовими рамками їх застосування. Тільки такий комплексний підхід дозволить забезпечити стійкість та надійність банківської системи в умовах змін і викликів, які можуть виникнути в майбутньому.

Таблиця 2.4

Інструменти банківського регулювання для забезпечення фінансової стабільності банківської системи України

Нормативно-правовий акт	Назва інструменту
ЗУ «Про банки і банківську діяльність» [22]	Реєстрація банків і ліцензування їх діяльності
	Встановлення вимог та обмежень щодо діяльності банків
	Застосування санкцій адміністративно чи фінансового характеру
	Нагляд за діяльністю банків
	Встановлення обов'язкових економічних нормативів
Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні [24]. Постанова правління НБУ «Про запровадження коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR)» [23]. Постанова правління НБУ «Про схвалення Методики розрахунку коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR)» [29]	Нормативи капіталу (Н1, Н2, Н3)
	Нормативи ліквідності (Н4, Н5, LCR, NSFR, Н6)
	Нормативи кредитного ризику (Н7, Н8, Н9, Н10)
	Нормативи інвестування (Н11, Н12)
Постанова правління НБУ «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» [27]	Стрес-тестування
	Співвідношення суми кредитів до вартості активів
	Співвідношення суми кредиту до доходу

ЗУ «Про банки і банківську діяльність» [22]	Норми обов'язкових резервів для банків
	Норм відрахувань до резервів на покриття ризиків від активних банківських операцій
	Процентна політика
	Рефінансування банків
	Кореспондентські відносини
	Управління золотовалютними резервами, включаючи валютні інтервенції
	Операцій з цінними паперами на відкритому ринку
	Імпорту та експорту капіталу

Джерело: розроблено автором на основі даних НБУ [16].

Застосування міжнародно визнаних стандартів та рекомендацій у галузі фінансової стабільності дозволяє НБУ удосконалювати свої методи та підходи до регулювання банківської системи, а також забезпечувати високий рівень довіри учасників фінансового ринку. Цей підхід сприяє ранньому виявленню та усуненню потенційних проблем, що можуть виникнути у банківській системі, і сприяє підтримці її стабільності в умовах змін і турбулентності на фінансовому ринку. Такий інтегрований підхід до забезпечення фінансової стабільності за допомогою сучасних стандартів та рекомендацій гарантує більш ефективне управління ризиками, вдосконалену політику регулювання і нагляду, а також забезпечує високий рівень готовності банківської системи до негативних зовнішніх впливів.

Проаналізуємо значення економічних нормативів по системі банків України (табл.2.5).

Таблиця 2.5

Значення економічних нормативів по системі банків України

Норматив		Роки				
		2018	2019	2020	2021	2022
Н1	Регулятивний капітал (млн грн)	126116	150313	182283	211742	211091
Н2	Норматив достатності регулятивного капіталу (> 10 %)	16,18	19,66	21,98	18,01	19,68
Н3	Норматив достатності основного капіталу (> 7%)	…	13,5	15,67	11,99	13,12
Н4	Норматив миттєвої ліквідності (>20 %)	68,66	…	…	…	…

Н5	Норматив поточної ліквідності (> 40 %)	99,12	…	…	…	…
Н6	Норматив короткострокової ліквідності (> 60 %)	93,52	94,35	86,82	89,13	…
Н7	Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (< 25 %)	19,83	17,61	19,14	18,6	17,8
Н8	Норматив великих кредитних ризиків (> 8-кратного розміру РК)	176,23	105	87,39	72,35	86,33
Н9	Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (> 25 %)	10,41	7,02	4,1	3,71	2,81
Н11	Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (<15 %)	0,0009	0,0002	0,0002	0,0005	0
Н12	Норматив загальної суми інвестування (< 60 %)	0,15	0,13	0,1	0,17	0,02

Джерело: розроблено автором на основі даних НБУ [16].

Економічні нормативи, які регулюють банківську діяльність в Україні, мають велике значення для забезпечення фінансової стабільності банківської системи. Аналіз показників за останні п'ять років (2018-2022) показує, що ці нормативи відіграли важливу роль у забезпеченні стійкості та надійності банків у важких економічних умовах.

Показник Н1, який визначає регулятивний капітал банків, постійно зростав протягом цього періоду. Це свідчить про збільшення фінансової стабільності банків та їх здатності витримувати фінансові труднощі.

Норматив Н2, що визначає адекватність регулятивного капіталу, також демонструє позитивну динаміку, перевищуючи встановлене мінімальне значення. Це є важливим показником фінансової стабільності, оскільки вказує на те, що банки мають достатньо капіталу для покриття можливих втрат.

Нормативи Н2 та Н3 збільшуються достатності капіталу, де відзначається ряд нормативів достатності регулятивного капіталу до мінімальних вимог у 2020 році, але його подальше зниження в наступні роки може стати проблемою для стабільності.

Нормативи Н4, Н5 та Н6, що стосуються ліквідності, вказують на різні тенденції в різні роки. Покращення ліквідності в 2018 році, але незападіння

значно в наступні роки вказують на важливу роль в управлінських ресурсах. Норматив Н6, який визначає короткострокову ліквідність, також підтримується на високому рівні. Це забезпечує банки засобами для вчасного виконання своїх фінансових зобов'язань.

Нормативи Н7, Н8 та Н9 стосуються кредитних ризиків і показують важливість обмеження великих ризиків та операцій із пов'язаними особами для забезпечення стабільності.

Нормативи Н11 та Н12 починають інвестування банків і показують необхідність обмежень у цій сфері для запобігання занадто великим ризикам.

Загалом, економічні нормативи в Україні сприяють забезпеченню фінансової стабільності банківської системи та грають важливу роль у запобіганні фінансовим кризам та забезпеченні надійності банків у роботі з клієнтами та фінансовими ринками.

Проведемо динаміку показників фінансової стійкості банківської системи в залежності від виконання нею функцій на макрорівні (рис.2.5).

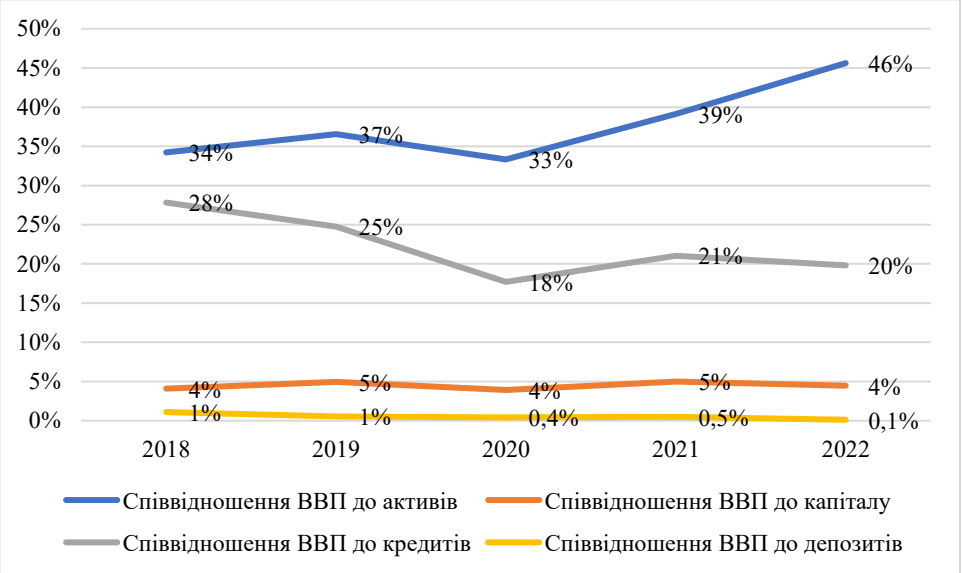

Рис.2.5 Динаміка показників фінансової стійкості банківської системи в залежності від виконання нею функцій на макрорівні

Джерело: розроблено автором на основі даних НБУ [16].

Аналіз співвідношень фінансових показників банківської системи в контексті ВВП України за період з 2018 по 2022 роки вказує на декілька важливих тенденцій.

Відповідно до рис.2.5 співвідношення ВВП до активів банківської системи зростало протягом цього періоду, досягаючи 46% у 2022 році. Це може свідчити про збільшення обсягу активів банків та їхню більшу важливість для економіки країни.

Співвідношення ВВП до капіталу банків зазнало певних коливань, але загалом залишалося на рівні 4-5%. Це вказує на стабільність капіталу банків відносно ВВП.

Співвідношення ВВП до кредитів та депозитів показує важливість кредитного та депозитного портфеля банків для економіки. Падіння цих показників в 2020 році може бути зв'язане зі змінами в економічних умовах та ризиками.

Загалом, аналіз цих співвідношень свідчить про певну стабільність банківської системи України, але також вказує на важливість постійного моніторингу та адаптації фінансових показників для забезпечення фінансової стабільності та підтримки економічного зростання країни.

Проведемо аналіз співвідношення суми кредитів до вартості активів банківської системи (рис.2.6).

Рис.2.6 Аналіз співвідношення суми кредитів до вартості активів банківської системи

Джерело: розроблено автором на основі даних НБУ [16].

Аналіз динаміки співвідношення суми кредитів до вартості активів банківської системи України з 2018 по 2022 роки вказує на значущі зміни у структурі активів та кредитування, а саме у 2018 році співвідношення сягало 81%, що свідчило про значущу вагу кредитного портфеля в активах банків. Проте в наступні роки відбувалося поступове зменшення цього показника, досягаючи 43% у 2022 році. Зменшення співвідношення суми кредитів до вартості активів може свідчити про зміну стратегії банків та більше інвестування в інші види активів, або про зменшення обсягу кредитування в економіці. Ця тенденція вимагає уваги та аналізу щодо впливу на фінансову стабільність банківської системи, оскільки структура активів має велике значення для ефективності та стійкості банків.

Проведемо аналіз співвідношення суми кредиту до доходу (рис.2.7).

Рис.2.7 Аналіз співвідношення суми кредиту до доходу банківської системи

Джерело: розроблено автором на основі даних НБУ [16].

Відповідно до рис.2.7 аналіз співвідношення суми кредиту до доходу банківської системи України в період з 2018 по 2022 роки вказує на значущі коливання в цьому показнику, а саме у 2018 році співвідношення становило 54,80%, що свідчило про те, що кредитування мало значущий вплив на загальний дохід банків. Проте в 2019 році цей показник впав до 45,97%, що може бути результатом економічних труднощів та зменшення кредитної активності

внаслідок певних факторів, таких як криза чи зміни в економіці. Пізніше, у 2020 році, співвідношення зросло до 52,07%, але знову впало до 43,82% у 2022 році, і подальше зменшення до 26,62% у 2022 році. Ці коливання вказують на нестабільність та мінливість у відношенні між сумою кредиту та доходами банківської системи. Вони можуть бути результатом змін у кредитній політиці, змін у вартості активів чи ефективності управління ризиками. Такі коливання потребують додаткового аналізу для визначення їхнього впливу на фінансову стабільність банківської системи та прийняття відповідних заходів для забезпечення її стійкості.

Фінансова стабільність банківської системи є важливим фактором для забезпечення економічної стійкості та довіри у суспільстві. Проте, ця стабільність може бути піддана різноманітним ризикам, які створюють загрозу функціонуванню банків та фінансовій системі в цілому. Отже, важливо розглянути основні ризики, які перешкоджають досягненню фінансової стабільності банківської системи та розробити стратегії для їх управління та запобігання можливим кризам та перебоям в фінансовому секторі.

Дослідимо показники LCR (Liquidity Coverage Ratio), LCRів (Ліквідність за місцем проведення операцій) та NSFR (Net Stable Funding Ratio), які є важливими показниками, що визначають ризиковість та фінансову стабільність банківської системи. Вони відіграють критичну роль у забезпеченні та зміцненні фінансової стійкості банків, дозволяючи їм виживати в умовах економічних та фінансових турбуленцій. Розглядаючи ці показники та їх вплив на стабільність банківської системи, важливо розуміти їхню роль та значення в сучасному фінансовому середовищі.

Проведемо оцінку коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами, не менше 100 відсотків в розрізі банків (рис.2.8).

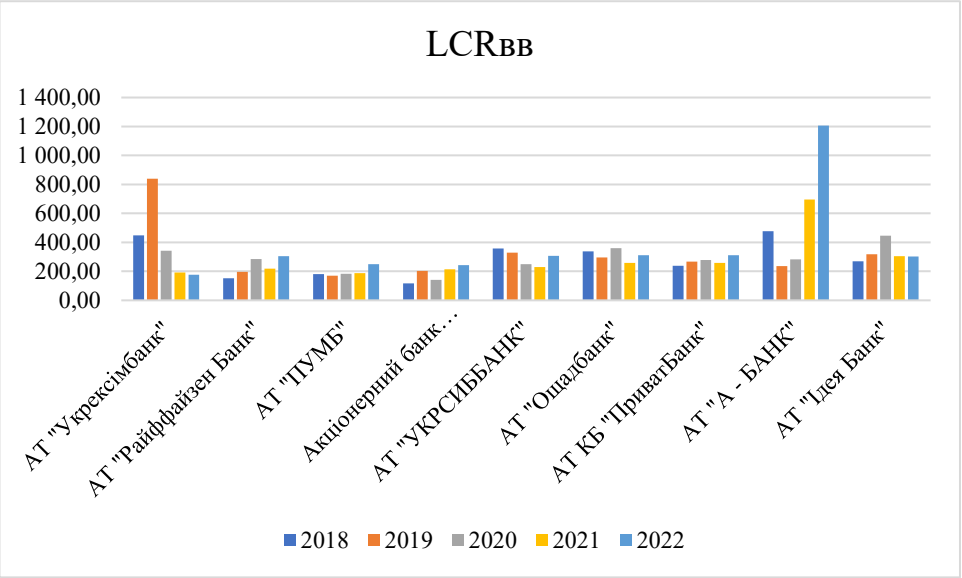

Рис.2.8 Оцінка коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами LCRвв, не менше 100 відсотків в розрізі банків

Джерело: розроблено автором на основі даних НБУ [14].

Аналізуючи коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) за всіма валютами вказаних банків протягом років 2018-2022, багато з розглянутих банків зазнали значних коливань в показнику LCR протягом цього періоду. Наприклад, АТ «А – БАНК» відзначився вражаючим зростанням показника LCR у 2021 та 2022 роках, що може свідчити про зміну їхньої ліквідності.

В інших випадках, таких як АТ «ПУМБ» і АТ «Райффайзен Банк», показник LCR вказує на певну стабільність в цьому плані з відносною рівновагою протягом періоду.

Важливою тенденцією є те, що більшість банків у 2022 році мають високі показники LCR, що свідчить про їхню здатність витримувати стресові ситуації та забезпечувати ліквідність в різних валютах. Оцінюючи ці дані, можна сказати, що багато банків виявили стійкість та здатність забезпечити необхідну ліквідність в умовах змін на фінансовому ринку. Однак рекомендується надалі моніторити цей показник та підтримувати високу ліквідність для забезпечення фінансової стабільності в майбутньому.

Проведемо аналіз LCRів - норматив коефіцієнта покриття ліквідності в іноземній валюті, не менше 100 відсотків (рис.2.9).

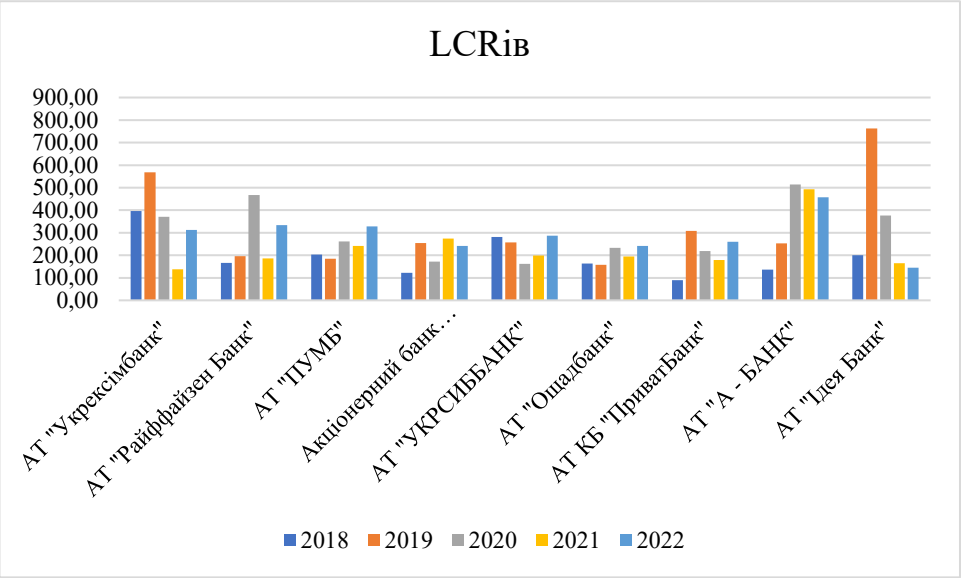

Рис.2.9 Аналіз LCRів - норматив коефіцієнта покриття ліквідності в іноземній валюті, не менше 100 відсотків

Джерело: розроблено автором на основі даних НБУ [14].

Аналізуючи показники LCR (коефіцієнта покриття ліквідності) в іноземній валюті для розглянутих банків протягом періоду з 2018 по 2022 рік, багато банків, таких як АТ «Райффайзен Банк», АТ «А – БАНК», та АТ «Ідея Банк», відзначилися значним зростанням показників LCR в 2020-2022 роках, що може вказувати на покращення їхньої ліквідності в іноземній валюті.

Деякі банки, такі як АТ «ПУМБ» та АТ «УКРСИББАНК», мають високі показники LCR протягом більшості років, що свідчить про їхню стійкість у валютному сегменті. У той же час, банки, такі як АТ «Укрексімбанк», показали великі коливання в LCR, з особливо низьким показником в 2021 році, що може вказувати на певні виклики у забезпеченні ліквідності в цьому періоді.

Загалом, важливою є стабільність та здатність банків до забезпечення ліквідності в іноземній валюті, особливо в умовах змін на фінансовому ринку та коливань валютних курсів. Для більшої фінансової стабільності важливо надалі моніторити та підтримувати високий рівень ліквідності в іноземній валюті.

Банківська система України вже готова до запровадження нового пруденційного нормативу – коефіцієнта чистого стабільного фінансування або NSFR (англ. Net Stable Funding Ratio), який стає обов'язковим до виконання з 1 квітня 2020 року (рис.2.10). За допомогою цього нормативу банки зобов'язані

зберігати оптимальний баланс між стійким джерелом фінансування та активами, що вимагають стабільного фінансування. Це важливий крок у зміцненні фінансової стабільності банків та забезпеченні їхньої відповідності міжнародним стандартам і вимогам. Такі заходи допомагають зробити банківську систему більш стійкою до фінансових турбулентностей і сприяють підвищенню довіри як внутрішніх, так і зовнішніх інвесторів.

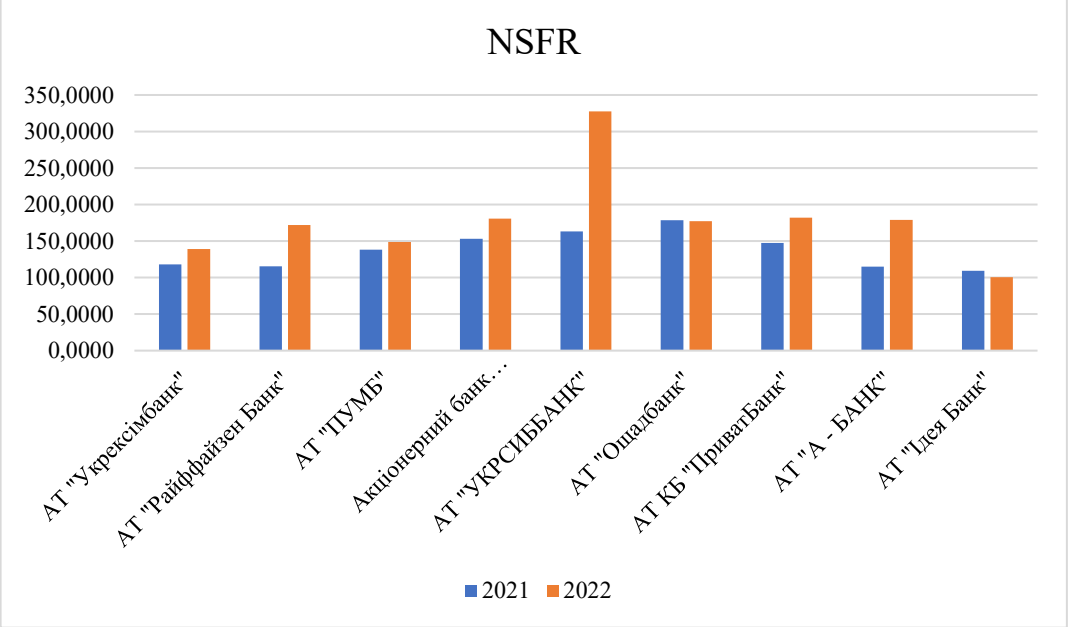

Рис.2.10 Аналіз NSFR - норматив коефіцієнта чистого стабільного фінансування, не менше 80 відсотків.

Джерело: розроблено автором на основі даних НБУ [14].

Відповідно до рис.2.10. аналіз коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR) вказує на те, що банківська система України продемонструвала певний ріст в цьому пруденційному нормативі протягом року. За період з 1 січня 2022 року до 1 січня 2023 року більшість банків покращили своє виконання нормативу NSFR, що свідчить про їхню здатність до більш стійкого фінансування активів. Зокрема, деякі банки значно підвищили свій коефіцієнт NSFR протягом цього періоду. Цей позитивний тренд може свідчити про те, що банки активно впроваджують стратегії та політики, спрямовані на зміцнення їхньої фінансової стабільності та дотримання міжнародних стандартів. Важливою є здатність банків забезпечувати стійке фінансування

своєї активності, що може сприяти підвищенню довіри клієнтів та інвесторів і зміцнювати загальну стабільність фінансової системи країни.

Отже, специфіка інструментів забезпечення фінансової стабільності банківської системи в Україні визначається комплексним підходом та відповідністю міжнародним стандартам та регуляторним вимогам. Основні інструменти включають в себе нормативи капіталу та ліквідності, визначені Національним банком України (НБУ), а також спеціальні вимоги до ризикованих операцій, регулювання кредитних портфелів та обмеження застосування певних фінансових інструментів. Важливою є координація та співпраця між НБУ, банками та іншими фінансовими установами з метою забезпечення стійкості банківської системи та запобігання фінансовим кризам. Аналіз інструментів забезпечення фінансової стабільності банківської системи, таких як коефіцієнт ліквідності (LCR) та коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR), підтверджує важливу роль пруденційних нормативів у забезпеченні надійності та стійкості банків. Їхнє впровадження є важливим кроком для підвищення рівня довіри до банків та забезпечення фінансової стабільності в умовах загроз та невизначеності.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Фінансова стабільність є однією з найважливіших складових економічного розвитку країни та надійності її фінансової системи. У контексті сучасних глобальних фінансових викликів та економічних турбулентностей, забезпечення стабільності банківської системи стає завданням першочергового значення для будь-якої країни. В Україні, як і в багатьох інших країнах, система організаційно-економічного забезпечення фінансової стабільності банківської системи базується на ряді стратегічних напрямів та інструментах, спрямованих на запобігання кризовим ситуаціям та забезпечення надійності фінансових установ.

Забезпечення фінансової стабільності банківської системи України є складною та багатогранною задачею, яка стикається з численними проблемами та викликами. Основні проблеми, які перешкоджають забезпеченню фінансової стабільності банківської системи України (рис.3.1).

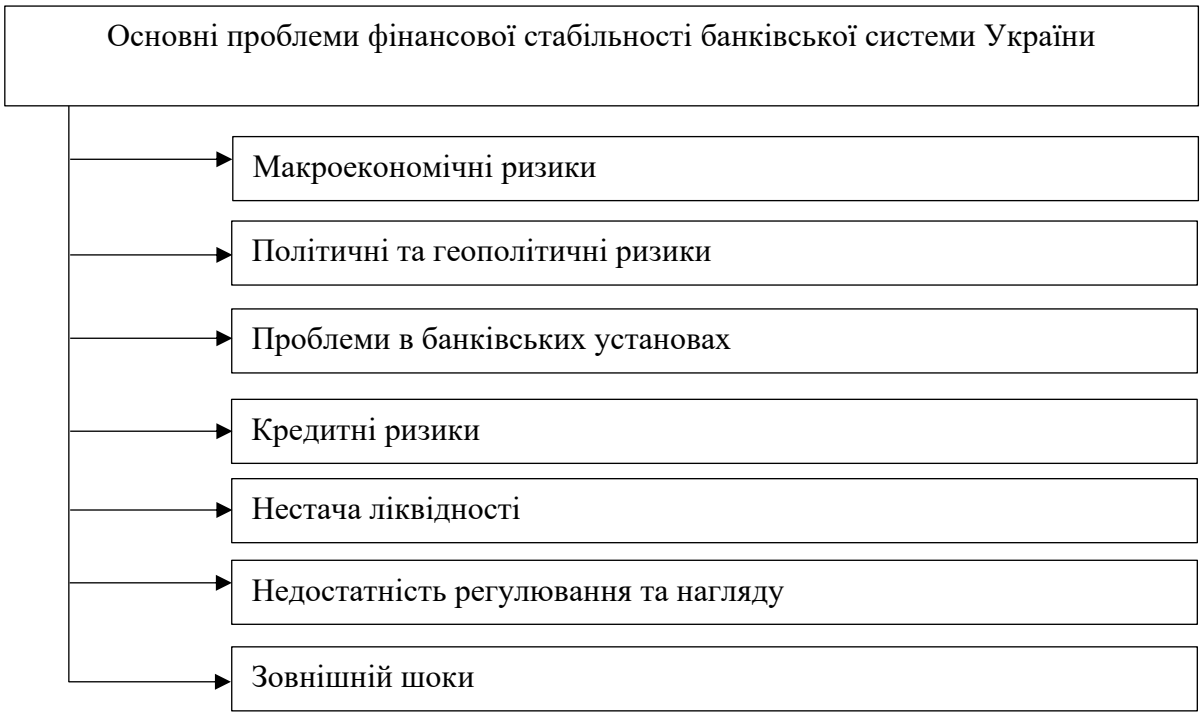

Рис.3.1 Основні проблеми фінансової стабільності банківської системи України

Джерело: розроблено автором на основі літератури [16].

Макроекономічні ризики - зміни в економіці України, такі як інфляція, коливання валютного курсу, дефіцит бюджету, можуть створювати негативний вплив на фінансову стабільність банківської системи.

Політичні та геополітичні ризики - нестабільність в політиці та зовнішні геополітичні конфлікти можуть призвести до великих стресових ситуацій у фінансовій системі.

Проблеми в банківських установах - слабка корпоративна управління, непрозорість операцій та недостатній капітал можуть зробити банки вразливими перед різними ризиками.

Кредитні ризики- велика концентрація позик на одну галузь чи позичальника може створювати значні кредитні ризики для банків.

Нестача ліквідності може призвести до втрати довіри та паніки серед вкладників.

Недостатність регулювання та нагляду - завданням регулятора є забезпечення відповідності банківських установ нормам та встановленим правилам, і не завжди це завдання виконується належним чином.

Зовнішні шоки- світові фінансові кризи та економічні ризики можуть впливати на стабільність банківської системи України через зв'язок з глобальними ринками та фінансовими установами [15, с. 41].

Для досягнення фінансової стабільності, Україна повинна активно працювати над вирішенням цих проблем та впровадженням ефективних регулятивних механізмів та політик.

Забезпечення фінансової стабільності банківської системи є однією з ключових функцій для збереження економічної стійкості та безпеки фінансових ринків в усьому світі. У цьому контексті, світовий досвід, зокрема досвід Німеччини, Сполучених Штатів Америки та Великої Британії, вважається цінним джерелом знань та практик для багатьох країн, які прагнуть зміцнити фінансову стабільність своєї банківської системи. Німеччина, США та Великої Британії відзначаються високим рівнем фінансової розвиненості та мають

ретельно пророблені механізми регулювання та нагляду, які сприяють стабільності їхніх банківських систем.

Досвід Сполучених Штатів Америки в області забезпечення фінансової стабільності банківської системи є важливим прикладом успішного впровадження пруденційних заходів та регуляторних інструментів для запобігання фінансовим кризам та забезпечення економічної стійкості. Один із ключових елементів цього досвіду - це роль Федерального резерву, який має повноваження в сфері монетарної політики, банківського регулювання та нагляду. Федеральний резерв встановлює стандарти капіталізації та ліквідності для банків, а також регулярно проводить стрес-тестування для оцінки стійкості банківської системи в умовах можливих криз. Досвід США також включає в себе робочі групи та комітети, які спільно з приватними банками сприяють розробці та впровадженню заходів з підвищення фінансової стабільності. Цей досвід може послужити важливим джерелом навчання для України в контексті підвищення ефективності та надійності її банківської системи.

США мають багаторічний досвід у забезпеченні фінансової стабільності своєї банківської системи, який може стати цінним джерелом навчання для України. Пропоную враховувати такі ключові аспекти із американського досвіду:

– Суворий нагляд і регулювання - посилення ролі та функціональності Національної комісії з цінних паперів і бірж (SEC), Федерального резервного банку (Fed) та Єдиної комісії з банківського нагляду (OCC) сприяє ретельному контролю та регулюванню банківського сектору.

– Стрес-тестування - проведення регулярних стрес-тестів дозволяє оцінити стійкість банків у найгірших сценаріях. Україні важливо впровадити та систематизувати цей інструмент для забезпечення більшої стабільності.

– Механізми попередження кризових ситуацій -важливо розробити та впровадити механізми для виявлення та попередження кризових ситуацій у фінансовому секторі, такі як раннє виявлення несвіжих позик та стрес-тестування для оцінки стійкості банків [9, с. 179].

Враховуючи ці аспекти, Україні можна вдосконалити свою систему забезпечення фінансової стабільності та підвищити рівень довіри до банківського сектору.

Велика Британія володіє визнаним світовим досвідом у забезпеченні фінансової стабільності своєї банківської системи, який може послужити прикладом для інших країн. Один із ключових аспектів цього досвіду - це стриманість та обережність у фінансових операціях. Банки Великої Британії відомі своєю надійністю та високими стандартами управління ризиками. Національний банк Великої Британії та Федеральна комісія з банківського нагляду Великої Британії мають ефективну систему нагляду, яка забезпечує дотримання банками високих стандартів капіталізації та ліквідності. Досвід Великої Британії також включає в себе сильну систему страхування вкладів та заходи щодо попередження виникнення кризових ситуацій у банківському секторі. Важливо відзначити, що Великої Британії дотримується принципу прозорості та високих стандартів фінансової діяльності, що сприяє підвищенню довіри як внутрішніх, так і міжнародних інвесторів [40].

Україні варто розглянути можливість впровадження подібних механізмів нагляду, строгих вимог до капіталізації банків, а також заходів щодо попередження фінансових криз та зміцнення системи страхування вкладів.

Німеччина володіє вражаючим досвідом у забезпеченні фінансової стабільності своєї банківської системи. Німеччина має детально розроблену та ефективно функціонуючу систему банківського регулювання та нагляду. Федеральний фінансовий нагляд (BaFin) та Німецький бундесбанк (Deutsche Bundesbank) є відомими регуляторами, які забезпечують стабільність банківської системи. Німецькі банки регулярно піддаються стрес-тестуванню для оцінки їхньої стійкості до різних економічних сценаріїв. Це допомагає забезпечити, що банки готові впоратися з найважчими викликами. Важливою рисою є конструктивна співпраця між банками та регуляторами з метою забезпечення стабільності фінансової системи [37].

Німецький досвід може послужити важливим джерелом навчання для України у справі забезпечення фінансової стабільності банківської системи та розвитку відповідної інфраструктури та політичних інструментів.

Забезпечення фінансової стабільності банківської системи України є важливим завданням для забезпечення економічної стійкості та розвитку країни, для досягнення цієї мети необхідно вдосконалювати та розвивати наступні напрями:

– зміцнення законодавства та політики банківського регулювання та нагляду, враховуючи міжнародні стандарти та найкращу практику.

– збільшення капіталізації банків - вимагається підвищення капіталізації банківських установ, щоб забезпечити їхню стійкість до внутрішніх і зовнішніх ризиків.

– проведення регулярних стрес-тестів банківської системи для оцінки її стійкості до різних сценаріїв та ризиків.

– розвиток та удосконалення системи страхування вкладів для захисту інтересів вкладників.

– підвищення фінансової грамотності населення та підприємств для забезпечення відповідального використання фінансових послуг.

– запровадження нових фінансових інструментів - розвиток ринків та інфраструктури для підтримки фінансових інновацій та розвитку фінансового сектору.

– міжнародне співробітництво - активна участь в міжнародних фінансових організаціях та спільних ініціативах для обміну досвідом та підтримки фінансової стабільності на світовому рівні.

– боротьба з корупцією в банківській системі та забезпечення чесності та прозорості в фінансових операціях.

– підвищення ефективності та надійності платіжних систем, бірж та інших інфраструктурних компонентів фінансового ринку.

Ці напрями спільно сприятимуть забезпеченню стабільності та відповідальності банківської системи України, що є важливим фактором для її подальшого успішного розвитку.

Отже, забезпечення фінансової стабільності банківської системи України є надзвичайно важливим завданням, яке вимагає комплексного та цілеспрямованого підходу. У цьому контексті, розглядаючи напрями забезпечення фінансової стійкості, важливо враховувати найкращий світовий досвід, такий як той з Німеччини, Сполучених Штатів Америки і Великої Британії, адаптувати його до умов України та вдосконалювати відповідну регуляторну та наглядову практику. Підтримка стабільності банківської системи сприятиме економічному зростанню, довірі вкладників та забезпеченню фінансової безпеки країни. Україна може досягти цих цілей завдяки впровадженню сучасних підходів до регулювання та нагляду, зростаючої фінансової грамотності та активному співробітництву на міжнародному рівні.

ВИСНОВКИ

Дослідивши теоретико-методичні аспекти та провівши оцінку стану фінансової стабільності банківської системи України, дійшли наступних висновків:

Фінансова стабільність банківської системи - це стан, при якому банки та інші фінансові установи функціонують безперебійно та без серйозних порушень у системі, забезпечуючи надійні та стійкі фінансові послуги для господарства та суспільства в цілому. Фінансова стабільність банківської системи є ключовим аспектом економічної стійкості та довіри до фінансового сектору. Ця стабільність визначається здатністю банків та фінансових установ виконувати свої функції без перебоїв та без значущих ризиків для депозиторів і загальної економічної системи. Класифікація фінансової стабільності банківської системи включає в себе різні аспекти, такі як об'єкт стабільності, засоби забезпечення, часовий аспект, методи аналізу, рівень ризику та масштаб географічного покриття. Успішна реалізація політики та інструментів, спрямованих на досягнення фінансової стабільності, вимагає співпраці між регуляторами, центральним банком та фінансовими установами, а також врахування різних аспектів та ризиків у фінансовій системі. Всі ці складові важливі для створення надійного фундаменту для стабільного економічного розвитку.

Методичні підходи до забезпечення стабільності банківської системи є ключовим елементом сучасного фінансового управління та регулювання. Вони включають в себе різноманітні інструменти та методи, такі як моніторинг фінансових показників, стрес-тестування, макро- та мікропруденційні політики, економетричне моделювання, графічну візуалізацію даних та інші. Ці підходи допомагають регуляторам та управлінцям банківської системи ефективно аналізувати та керувати фінансовою стабільністю, виявляти ризики та розробляти стратегії для запобігання фінансовим кризам. Забезпечення стабільності банківської системи є важливим завданням для забезпечення фінансової безпеки та сталого економічного розвитку.

Моніторинг стану фінансової стабільності банківської системи України є надзвичайно важливим елементом фінансового регулювання та нагляду. Аналіз показників, таких як кількість діючих банків, структура активів, рентабельність та інші, дозволяє оцінити стійкість системи перед різними фінансовими та економічними викликами. З огляду на динаміку показників, можна зробити висновок, що банківська система України показала певне покращення фінансової стабільності в період з 2019 по 2023 рік. Зменшення кількості банків та зростання активів свідчать про консолідацію та підвищення обсягів діяльності банків. Рентабельність активів та капіталу також показують позитивну динаміку, що свідчить про здатність системи до заробітку та зміцнення її фінансової позиції. Проте, необхідно залишати пильний погляд на динаміку та структуру активів, а також на витрати та доходи банківської системи, оскільки вони є ключовими елементами фінансової стабільності.

Специфіка інструментів забезпечення фінансової стабільності банківської системи в Україні визначається комплексним підходом та відповідністю міжнародним стандартам та регуляторним вимогам. Основні інструменти включають в себе нормативи капіталу та ліквідності, визначені Національним банком України (НБУ), а також спеціальні вимоги до ризикованих операцій, регулювання кредитних портфелів та обмеження застосування певних фінансових інструментів. Важливою є координація та співпраця між НБУ, банками та іншими фінансовими установами з метою забезпечення стійкості банківської системи та запобігання фінансовим кризам. Аналіз інструментів забезпечення фінансової стабільності банківської системи, таких як коефіцієнт ліквідності (LCR) та коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR), підтверджує важливу роль пруденційних нормативів у забезпеченні надійності та стійкості банків. Їхнє впровадження є важливим кроком для підвищення рівня довіри до банків та забезпечення фінансової стабільності в умовах загроз та невизначеності.

Забезпечення фінансової стабільності банківської системи України є надзвичайно важливим завданням, яке вимагає комплексного та

цілеспрямованого підходу. У цьому контексті, розглядаючи напрями забезпечення фінансової стійкості, важливо враховувати найкращий світовий досвід, такий як той з Німеччини, Сполучених Штатів Америки і Великої Британії, адаптувати його до умов України та вдосконалювати відповідну регуляторну та наглядову практику. Підтримка стабільності банківської системи сприятиме економічному зростанню, довірі вкладників та забезпеченню фінансової безпеки країни. Україна може досягти цих цілей завдяки впровадженню сучасних підходів до регулювання та нагляду, зростаючої фінансової грамотності та активному співробітництву на міжнародному рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Банківська система: навчальний посібник / [Ситник Н.С., Стасишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О.] ; за заг. ред. Н. С. Ситник.Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с.

2. Безродна О. С, Лесик В.О. Теоретико-методичні аспекти оцінювання фінансової стабільності банківської системи. Проблеми економіки, №2, 2017, С. 251-263.

3. Вовченко О.С. Шляхи забезпечення стабільності банківської системи країни в умовах воєнного стану. *Сталий розвиток: виклики та загрози в умовах воєнного стану : матеріали Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф*., 2022. С.121-122.

4. Вознюк Г, Дмитрик О. Фінансова стабільність та напрями її зміцнення: кейс для України в умовах війни. *Світ фінансів.* 2022. №2(71).URL. http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1513/1521(дата звернення: 30.09.2023).

5. Гордієнко Л. А., Сарана Л. А. Сценарії функціонування банківської системи України в умовах пандемії COVID-19. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics».* 2021. №29. С. 75–81.

6. Гудзь Т.П., Герчіков М.О. Банківська система України в умовах війни. *Науковий вісник ОНЕУ*. 2023. №1/2. С. 53-58.

7. Гура О.Л. Проблеми та перспективи функціонування банківської системи України. 2020. № 5. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_5_28(дата звернення: 30.09.2023).

8. Д'яконова І.І., Мордань Є.Ю. Дослідження оцінки рівня фінансової стабільності як складового елементу механізму державного регулювання банківської системи. *Бізнесінформ*, 2015. № 1. С. 302–306.

9. Дудченко В.Ю. Незалежність центральних банків: світові тенденції. *Науковий вісник Полісся*.2019. No2 (18). С. 177-183.

10. Житар М. О., Зелінська В. С. Необанкінг: зарубіжний досвід та українська перспектива. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України.* 2019. № 2. С. 81–95.

11. Коваленко В. В. Моніторинг фінансової стабільності банківської системи України. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. № 19. С. 321-330.

12. Конституція України Верховна Рада України; Конституція України, Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.URL. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text(дата звернення: 30.09.2023).

13. КузнєцоваА.Я.Оцінюванняфінансовоїстабільностібанківськоїсистеминаосновідиференційованогопідходу. *Banks and Bank System*. 2018. Вип.3.Т. 13. С.120-133.

14. Наглядова статистика. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervisionstatist. (дата звернення: 30.09.2023).

15. Нароган В. В. Дослідження монетарних інструментів в контексті протидії економічним загрозам. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 2(1). С. 39-44.

16. Офіційний сайт Національного банку України. URL. http://www.bank.gov.ua (дата звернення: 30.09.2023).

17. ПогореленкоН.П.Концептуальні положення щодо забезпечення фінансової стабільності банківської системи. *Фінансово-кредитна діяльність:проблеми теорії та практики.* 2018. No 3. С. 4-16

18. Політило М. П. Особливості застосування монетарних інструментів Національним банком України в умовах невизначеності. *Економіка та держава.* 2020. № 10. С. 136-139.

19. Посаднєва О. Банківська система Великобританії: еволюція та сучасний стан розвитку. *Економіка та суспільство*, 2022. №46. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-63 (дата звернення: 30.09.2023).

20. Прасолова, С., Яріш, О. (2023). Теоретико-прикладний аспект забезпечення фінансової стабільності банківської системи України на основі ефективного фукнкціонування трансмісійного механізму. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*, №3 (109), С.24-33.

21. Приказюк Н.В., Погибіль А.М. Оцінка фінансової стабільності банківської системи Польщі на базі індикаторів фінансової стабільності (FSI). *Електрон. наук.-практ. журн. "Інфраструктура ринку"*, 2021. Вип. 51. С. 272–278.

22. Про банки і банківську діяльність Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. URL. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text (дата звернення: 30.09.2023).

23. Про запровадження коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR) : [постанова правління НБУ від 15.02.2018 №13]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013500-18 (дата звернення: 30.09.2023).

24. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні : [постанова НБУ від 28.08.2001 № 368]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01 (дата звернення: 30.09.2023).

25. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями : [постанова правління НБУ від 30.06.2016 № 351]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16 (дата звернення: 30.09.2023).

26. Про затвердження Положення про організацію процесу управління проблемними активами в банках України :[постанова правління НБУ від 18.07.2019 № 97]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/ laws/show/v0097500-19 (дата звернення: 30.09.2023).

27. Про затвердження Положення про порядок визначення банками України мінімального розміру операційного ризику : [постанова правління НБУ від 24.12.2019 № 156]. URL: https://zakon./ rada.gov.ua/laws/show/v0156500-19(дата звернення: 30.09.2023).

28. Про Національний банк України Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV. URL. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text (дата звернення: 30.09.2023).

29. Про схвалення Методики розрахунку коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR) : [постанова правління НБУ від 15.02.2018 №101-рш]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr101500-18 (дата звернення: 30.09.2023).

30. Про схвалення Методичних рекомендацій щодо порядку проведення стрес-тестування в банках України : [постанова правління НБУ від 06.08.2009 № 460]. URL : https://zakon.rada./gov.ua/laws/show/v0460500-09 (дата звернення: 30.09.2023).

31. Прокопенко Н., Мирончук В., Шепель І. Принципи функціонування банківської системи України в умовах війни. *Економіка та суспільство*, 2022. №41. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-33 (дата звернення: 30.09.2023).

32. Руда О. Л. Банківський нагляд та його вплив на банківську систему України. *Агросвіт*. 2022. № 5-6. С. 15–23.

33. Хижинська О.А., Волкова В. В Банківська система України: сучасний стан, проблемні аспекти та перспективи розвитку. *Вісник наукового товариства ДонНУ ім. В. Стуса*. 2021. №13. С.284-290.

34. Хома І., Папірник, С. Вплив іноземного капіталу на стабільність банківської системи України. *Економіка та суспільство*, 2022. №43.URL. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-10 (дата звернення: 30.09.2023).

35. Хуторна М. Е. Теоретико-методологічні підходи до тлумачення фінансової стабільності макро- та мікрорівневих економічних системє *Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Економіка* . 2017. Вип. 1(49). Том 1. С. 295–303.

36. Швайко М., Микиша А. Сучасні тенденції розвитку банківської системи України. *Соціальна економіка*. 2022. № 63. С. 145-155.

37. An official website of the European Union. URL. https://european-union.europa.eu/index_en (дата звернення: 30.09.2023).

38. Basel Committee on Banking Supervision, Basel III: The Net Stable Funding Ratio. URL: https://www.bis.org/ publ/bcbs271.pdf(дата звернення: 30.09.2023).

39. Compilation Guide on Financial Soundness Indicators. URL: https://www.imf.org/external/np/sta/fsi/eng/fsi.htm. (дата звернення: 30.09.2023).

40. Kelly Richards. The Evolution of Banking in the UK. CashFloat. 2022.URL: https://www.cashfloat.co.uk/blog/personal-finance/evolution-banking-uk/ (дата звернення: 30.09.2023).

41. Thuy Tu Pham, Le Kieu Oanh Dao & Van Chien Nguyen. The determinants of bank's stability: a system GMM panel analysis. *Cogent Business & Management,* 2021. Vol. 8. URL: https://www.tandfonline.com/ doi/full/10.1080/23311975.2021.1963390. (дата звернення: 30.09.2023).

ДОДАТКИ

Додаток А

Основні показники діяльності банків України

(млн грн)

Назва показника	01.02.2019#	01.03.2019#	01.04.2019# (А4)	01.05.2019#	01.06.2019	01.07.2019 (А4)	01.08.2019	01.09.2019	01.10.2019 (А4)	01.11.2019	01.12.2019	01.01.2020 (А4)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Кількість діючих банків	77	77	77	77	76	76	76	76	76	75	75	75
з них: з іноземним капіталом	37	37	36	36	36	36	36	36	36	35	35	35
у т.ч. зі 100% іноземним капіталом	23	23	23	23	23	24	24	24	24	23	23	23
АКТИВИ												
Активи	1 359 998	1 354 702	1 341 271	1 341 048	1 340 272	1 357 333	1 371 602	1 379 968	1 373 584	1 397 380	1 404 000	1 493 298
Активи в іноземній валюті	*491 107*	*479 458*	*465 290*	*457 378*	*463 193*	*471 142*	*491 708*	*487 761*	*469 674*	*484 934*	*479 264*	*492 157*
Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями)	1 913 506	1 896 651	1 888 169	1 878 521	1 880 447	1 891 673	1 894 006	1 899 420	1 875 840	1 907 962	1 905 480	1 981 594
з них: нерезиденти	*177 021*	*198 177*	*176 866*	*178 449*	*184 293*	*204 940*	*233 920*	*231 237*	*212 560*	*227 540*	*238 569*	*222 423*
Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями) в іноземній валюті	*777 414*	*755 577*	*744 603*	*727 284*	*735 597*	*736 432*	*745 045*	*742 292*	*706 574*	*730 263*	*714 275*	*717 708*
Готівкові кошти	43 327	42 409	42 481	54 725	43 899	48 460	46 703	47 651	46 888	48 995	45 502	56 304
Банківські метали	367	342	358	361	363	358	344	362	356	364	372	369
Кошти в Національному банку України	50 753	49 540	48 276	43 546	48 817	51 310	45 952	57 414	49 993	51 704	54 133	76 126
Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках	84 568	105 128	79 873	89 508	92 986	113 898	133 889	118 943	111 766	110 113	129 571	118 237
Строкові вклади в інших банках та кредити, надані іншим банкам	36 992	38 560	40 183	32 992	32 836	34 717	44 180	51 027	41 598	42 129	38 182	34 995
Кредити надані клієнтам	1 105 954	1 081 046	1 099 595	1 090 926	1 094 879	1 089 708	1 072 339	1 075 249	1 051 680	1 075 614	1 061 873	1 033 430
кредити, що надані органам державної влади	2 755	2 740	2 770	2 772	2 730	2 758	2 741	2 827	3 173	3 739	4 068	4 724
кредити, що надані суб`єктам господарювання	904 750	880 294	894 924	888 325	888 925	883 869	865 420	864 312	841 290	860 141	845 637	821 936
кредити, що надані фізичним особам	198 441	197 987	201 834	199 788	203 185	203 041	204 161	208 054	207 197	211 707	212 133	206 737
кредити, надані небанківським фінансовим установам	8	25	67	42	40	40	17	56	20	27	35	33
Вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	487 118	475 206	470 490	453 224	459 627	438 715	440 450	437 303	460 764	469 807	462 932	539 466
Резерви за активними операціями банків (з урахуванням резервів за операціями, які обліковуються на позабалансових рахунках)	559 227	547 731	552 805	543 338	546 042	539 967	527 182	524 335	506 844	515 335	505 327	492 229
Пасиви	1 359 998	1 354 702	1 341 271	1 341 048	1 340 272	1 357 333	1 371 602	1 379 968	1 373 584	1 397 380	1 404 000	1 493 298
Капітал	162 491	169 238	171 338	159 349	160 501	166 544	173 205	181 058	186 051	188 764	197 362	199 921
з нього: статутний капітал	*465 917*	*469 217*	*469 365*	*469 786*	*469 638*	*469 672*	*469 972*	*470 031*	*470 387*	*470 387*	*470 496*	*470 712*
Зобов'язання банків	1 197 507	1 185 464	1 169 933	1 181 699	1 179 771	1 190 789	1 198 397	1 198 909	1 187 533	1 208 616	1 206 638	1 293 377
Зобов'язання банків в іноземній валюті	*582 702*	*567 331*	*556 729*	*539 496*	*543 539*	*548 574*	*565 450*	*563 394*	*540 117*	*560 815*	*548 685*	*568 621*
Строкові вклади (депозити) інших банків та кредити, що отримані від інших банків	43 943	36 167	36 091	35 460	37 635	38 010	33 408	32 294	30 867	24 574	23 747	23 912
Кошти суб'єктів господарювання	398 498	396 708	390 778	393 353	399 541	403 637	441 265	426 881	430 252	438 667	428 197	498 157
Кошти фізичних осіб (з ощадними (депозитними) сертифікатами)	510 991	511 804	515 925	518 952	514 470	527 739	515 521	524 850	517 434	536 083	544 661	552 115
Кошти небанківських фінансових установ	24 951	25 310	24 257	22 271	22 809	24 151	23 078	23 067	24 014	25 384	26 121	26 885
Довідково:												
Рентабельність активів, %	4,79	3,84	3,81	4,02	4,17	4,60	4,66	4,91	4,75	4,59	4,72	4,26
Рентабельність капіталу, %	41,03	32,13	31,29	32,93	34,28	37,86	38,21	39,94	38,32	36,66	37,37	33,45

Додаток Б

Основні показники діяльності банків України

(млн грн)

Назва показника	01.02.2020	01.03.2020	01.04.2020 (A4)	01.05.2020	01.06.2020	01.07.2020 (A4)	01.08.2020	01.09.2020#	01.10.2020 (A4)	01.11.2020	01.12.2020	01.01.2021 (A4) #
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Кількість діючих банків	75	75	75	75	75	75	75	74	74	74	74	73
з них: з іноземним капіталом	35	35	34	34	34	34	34	33	33	33	33	33
у т.ч. зі 100% іноземним капіталом	23	23	23	23	23	23	23	21	22	22	23	23
АКТИВИ												
Активи	1 532 671	1 536 086	1 564 275	1 556 838	1 590 693	1 589 647	1 644 577	1 651 568	1 707 732	1 739 726	1 754 736	1 822 841
Активи в іноземній валюті	*523 251*	*512 811*	*584 735*	*547 578*	*547 061*	*550 782*	*592 959*	*585 081*	*605 290*	*604 574*	*603 712*	*585 493*
Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями)	2 033 103	2 032 304	2 095 334	2 078 036	2 114 195	2 090 283	2 156 158	2 162 510	2 172 012	2 166 526	2 158 935	2 205 915
з них: нерезиденти	*268 229*	*285 143*	*306 895*	*286 770*	*293 498*	*269 579*	*300 982*	*298 265*	*309 982*	*302 277*	*272 671*	*241 695*
Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями) в іноземній валюті	*761 166*	*747 079*	*855 372*	*807 823*	*808 482*	*786 799*	*839 503*	*830 392*	*817 898*	*797 108*	*774 099*	*745 787*
Готівкові кошти	49 538	49 860	63 764	60 666	60 671	61 557	60 883	63 492	64 544	61 075	66 251	73 174
Банківські метали	387	367	310	351	426	412	463	583	628	503	511	572
Кошти в Національному банку України	83 637	56 800	59 231	59 875	49 277	47 727	51 445	54 872	53 259	55 557	51 689	37 615
Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках	153 566	169 185	192 140	175 735	182 461	181 084	202 408	197 927	207 654	212 748	207 895	176 041
Строкові вклади в інших банках та кредити, надані іншим банкам	41 061	44 086	40 147	38 006	37 884	36 637	44 770	46 702	50 120	48 518	48 506	50 376
Кредити надані клієнтам	1 038 136	1 032 703	1 108 052	1 072 662	1 062 428	1 038 212	1 061 131	1 062 756	1 027 681	996 236	980 499	960 597
кредити, що надані органам державної влади	4 526	4 436	4 367	4 466	4 662	5 037	5 291	5 517	6 082	6 208	6 560	11 641
кредити, що надані суб`єктам господарювання	822 237	816 528	885 238	857 095	846 650	820 902	840 496	839 858	806 104	786 679	770 164	749 335
кредити, що надані фізичним особам	211 317	211 688	218 411	211 049	211 064	212 250	215 293	217 351	215 467	203 304	203 757	199 561
кредити, надані небанківським фінансовим установам	56	51	36	53	52	23	51	30	27	44	19	60
Вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	557 697	568 933	524 111	562 073	605 933	610 563	620 969	620 328	655 152	674 384	686 262	791 373
Резерви за активними операціями банків (з урахуванням резервів за операціями, які обліковуються на позабалансових рахунках)	504 557	500 389	535 647	525 597	527 996	505 323	516 397	515 841	469 089	431 686	409 260	388 477
Пасиви	1 532 671	1 536 086	1 564 275	1 556 838	1 590 693	1 589 647	1 644 577	1 651 568	1 707 732	1 739 726	1 754 736	1 822 841
Капітал	208 533	217 153	205 817	214 864	200 671	196 863	199 015	201 854	208 110	210 451	212 577	209 460
з нього: статутний капітал	*470 696*	*470 696*	*470 733*	*473 273*	*473 401*	*473 474*	*473 351*	*473 475*	*480 401*	*480 460*	*480 613*	*479 932*
Зобов'язання банків	1 324 139	1 318 933	1 358 458	1 341 974	1 390 022	1 392 783	1 445 562	1 449 714	1 499 622	1 529 275	1 542 160	1 613 381
Зобов'язання банків в іноземній валюті	*601 778*	*586 273*	*650 604*	*611 060*	*614 403*	*619 171*	*651 720*	*639 707*	*662 492*	*662 903*	*659 515*	*648 020*
Строкові вклади (депозити) інших банків та кредити, що отримані від інших банків	22 690	21 150	23 272	22 312	23 255	22 697	25 095	24 158	25 107	23 176	23 865	24 235
Кошти суб'єктів господарювання	521 867	522 796	516 145	510 075	523 483	532 883	560 381	563 040	592 459	605 210	605 206	646 491
Кошти фізичних осіб (з ощадними (депозитними) сертифікатами)	570 859	579 769	610 451	615 569	619 115	625 979	641 165	636 811	649 223	658 008	663 664	681 892
Кошти небанківських фінансових установ	28 814	29 245	28 209	27 320	28 336	30 684	31 380	31 550	33 630	33 512	34 100	34 704
Довідково:												
Рентабельність активів, %	5,23	6,25	4,21	4,91	4,49	3,06	3,11	3,11	3,16	2,99	2,93	2,44
Рентабельність капіталу, %	38,65	45,63	30,75	36,04	33,19	22,91	23,59	23,82	24,40	23,22	22,92	19,22

Додаток В

Основні показники діяльності банків України

(млн грн)

Назва показника	01.02.2021	01.03.2021	01.04.2021 (А4)	01.05.2021	01.06.2021	01.07.2021 (А4)	01.08.2021	01.09.2021#	01.10.2021 (А4)	01.11.2021	01.12.2021	01.01.2022 (А4)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Кількість діючих банків	73	73	73	73	73	73	72	71	71	71	71	71
з них: з іноземним капіталом	33	33	33	33	33	33	33	33	33	33	33	33
у т.ч. зі 100% іноземним капіталом	23	23	23	23	23	23	23	23	23	23	23	23
АКТИВИ												
Активи	1 819 530	1 826 709	1 835 527	1 862 829	1 882 226	1 892 468	1 909 827	1 900 358	1 931 916	1 948 411	1 979 298	2 053 232
Активи в іноземній валюті	*583 049*	*577 673*	*584 773*	*592 260*	*594 094*	*585 700*	*585 425*	*590 989*	*590 787*	*577 776*	*593 893*	*583 133*
Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями)	2 206 650	2 210 172	2 214 100	2 242 972	2 248 651	2 249 301	2 259 392	2 246 962	2 261 692	2 275 587	2 290 307	2 358 324
з них: нерезиденти	*253 323*	*247 955*	*248 601*	*260 286*	*265 239*	*267 966*	*280 871*	*274 544*	*264 428*	*254 000*	*263 086*	*234 983*
Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями) в іноземній валюті	*743 165*	*733 877*	*740 056*	*747 659*	*736 332*	*719 105*	*713 984*	*718 056*	*702 478*	*686 919*	*691 452*	*678 862*
Готівкові кошти	65 786	68 023	70 082	72 795	71 803	71 783	71 115	75 853	74 268	67 349	75 169	75 375
Банківські метали	508	565	511	451	563	438	466	479	395	366	505	384
Кошти в Національному банку України	57 390	60 640	54 962	47 275	68 294	59 956	53 885	60 538	52 103	58 809	55 424	34 973
Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках	183 785	177 578	183 074	192 219	199 801	199 915	215 413	208 996	203 285	190 364	193 539	172 868
Строкові вклади в інших банках та кредити, надані іншим банкам	53 699	56 296	54 419	51 870	59 408	60 472	59 485	61 707	61 300	57 881	63 757	60 096
Кредити надані клієнтам	966 823	967 095	967 664	986 111	987 877	996 482	997 937	1 029 264	1 035 359	1 050 928	1 067 765	1 065 347
кредити, що надані органам державної влади	11 367	11 067	11 156	10 830	10 737	11 131	11 348	16 485	20 109	22 410	24 999	26 973
кредити, що надані суб`єктам господарювання	754 488	754 050	750 736	767 053	763 428	767 358	764 824	785 756	785 030	796 063	803 069	795 513
кредити, що надані фізичним особам	200 944	201 948	205 739	208 115	213 635	217 907	221 630	226 922	230 109	232 325	239 576	242 633
кредити, надані небанківським фінансовим установам	24	30	33	113	76	86	133	102	112	130	120	228
Вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	759 668	758 719	768 923	772 799	742 998	742 320	738 997	688 512	717 894	725 540	712 978	829 887
Резерви за активними операціями банків (з урахуванням резервів за операціями, які обліковуються на позабалансових рахунках)	392 722	389 082	383 955	385 877	372 044	362 576	352 798	349 537	332 819	330 081	313 974	308 349
Пасиви	1 819 530	1 826 709	1 835 527	1 862 829	1 882 226	1 892 468	1 909 827	1 900 358	1 931 916	1 948 411	1 979 298	2 053 232
Капітал	213 853	213 641	216 715	203 096	205 561	208 924	217 966	223 314	230 542	236 767	244 081	255 514
з нього: статутний капітал	*479 932*	*479 969*	*479 988*	*481 226*	*481 261*	*481 448*	*481 241*	*480 954*	*481 975*	*481 437*	*481 537*	*481 535*
Зобов'язання банків	1 605 678	1 613 068	1 618 812	1 659 733	1 676 665	1 683 544	1 691 861	1 677 044	1 701 374	1 711 644	1 735 217	1 797 718
Зобов'язання банків в іноземній валюті	*647 560*	*642 146*	*646 330*	*648 961*	*646 478*	*642 288*	*637 365*	*630 186*	*625 322*	*620 333*	*631 292*	*613 334*
Строкові вклади (депозити) інших банків та кредити, що отримані від інших банків	23 247	23 272	23 661	22 211	24 116	25 799	25 631	25 352	23 636	23 046	26 164	24 948
Кошти суб'єктів господарювання	636 921	629 450	645 858	652 123	663 388	664 403	679 158	665 829	688 274	693 316	705 421	758 434
Кошти фізичних осіб (з ощадними (депозитними) сертифікатами)	682 637	690 372	687 948	700 149	691 407	700 425	693 458	686 912	688 453	689 636	699 752	726 898
Кошти небанківських фінансових установ	34 392	35 563	36 690	35 261	35 185	37 995	37 404	39 144	40 871	40 750	40 987	41 410
Довідково:												
Рентабельність активів, %	2,67	2,14	2,40	2,87	3,11	3,26	3,67	3,67	3,67	3,74	3,81	4,09
Рентабельність капіталу, %	22,96	18,31	20,48	24,75	27,12	28,60	32,34	32,26	32,08	32,47	32,90	35,08

Додаток Г

Основні показники діяльності банків України

(млн грн)

Назва показника	01.02.2022	01.03.2022	01.04.2022 (А4)	01.05.2022	01.06.2022	01.07.2022 (А4)#	01.08.2022	01.09.2022#	01.10.2022 (А4)#	01.11.2022	01.12.2022	01.01.2023 (А4)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Кількість діючих банків	71	69	69	69	69	68	68	67	67	67	67	67
з них: з іноземним капіталом	33	31	31	31	31	31	30	30	30	30	30	30
у т.ч. зі 100% іноземним капіталом	23	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22
АКТИВИ												
Активи	2 032 019	1 993 071	1 970 145	1 998 811	1 997 646	2 042 918	2 189 707	2 157 423	2 167 555	2 227 207	2 243 915	2 351 678
Активи в іноземній валюті	*609 298*	*590 575*	*554 369*	*550 187*	*544 819*	*574 955*	*713 995*	*682 823*	*695 425*	*720 491*	*718 523*	*731 006*
Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями)	2 343 615	2 261 404	2 253 425	2 292 749	2 298 409	2 355 761	2 534 587	2 517 767	2 535 267	2 601 295	2 625 325	2 716 794
з них: нерезиденти	*249 544*	*237 697*	*217 554*	*230 575*	*237 089*	*289 837*	*368 853*	*348 706*	*357 839*	*395 208*	*389 125*	*416 904*
Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями) в іноземній валюті	*710 556*	*650 493*	*618 039*	*618 210*	*614 687*	*647 577*	*809 176*	*781 874*	*797 960*	*824 747*	*825 575*	*819 633*
Готівкові кошти	75 710	65 005	82 720	69 417	68 646	63 343	64 087	66 230	86 704	73 384	76 725	74 760
Банківські метали	328	337	255	209	173	166	191	145	133	138	144	156
Кошти в Національному банку України	65 306	120 999	48 861	55 901	57 895	55 726	44 687	66 669	63 497	67 006	72 246	82 485
Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках	171 661	187 564	176 180	189 027	183 754	229 720	286 616	271 206	270 613	310 106	298 074	315 085
Строкові вклади в інших банках та кредити, надані іншим банкам	65 607	42 804	22 797	24 291	29 413	34 618	48 553	43 815	49 642	48 895	46 657	51 010
Кредити надані клієнтам	1 092 983	1 074 062	1 070 449	1 068 305	1 077 083	1 055 583	1 120 407	1 110 346	1 094 485	1 081 057	1 075 343	1 036 213
кредити, що надані органам державної влади	27 381	27 141	26 927	26 873	26 774	26 273	28 570	28 243	27 107	26 389	26 005	24 809
кредити, що надані суб'єктам господарювання	815 043	791 160	793 002	794 327	806 058	793 598	854 456	847 838	836 452	827 462	823 514	801 413
кредити, що надані фізичним особам	250 405	255 579	250 416	247 010	244 157	235 659	237 299	234 182	230 848	227 142	225 746	209 943
кредити, надані небанківським фінансовим установам	154	182	103	95	94	52	82	83	79	64	78	48
Вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	752 334	654 119	740 294	766 778	762 417	767 898	810 606	806 640	842 072	901 330	929 640	1 022 658
Резерви за активними операціями банків (з урахуванням резервів за операціями, які обліковуються на позабалансових рахунках)	314 752	271 644	287 121	297 610	304 111	316 915	349 312	364 694	371 921	378 583	385 942	369 936
Пасиви	2 032 019	1 993 077	1 970 145	1 998 811	1 997 646	2 042 918	2 189 707	2 157 423	2 167 555	2 227 207	2 243 915	2 351 678
Капітал	259 293	246 434	208 105	200 365	206 786	230 746	239 105	243 599	211 554	216 570	218 910	215 840
з нього: статутний капітал	*481 535*	*406 551*	*407 046*	*407 185*	*407 185*	*406 441*	*406 441*	*406 196*	*406 196*	*406 656*	*407 022*	*407 021*
Зобов'язання банків	1 772 726	1 746 642	1 762 041	1 798 446	1 790 859	1 812 172	1 950 601	1 913 824	1 956 001	2 010 637	2 025 006	2 135 838
Зобов'язання банків в іноземній валюті	*646 940*	*616 735*	*582 237*	*580 085*	*585 327*	*617 869*	*778 850*	*738 588*	*747 494*	*783 651*	*783 823*	*799 056*
Строкові вклади (депозити) інших банків та кредити, що отримані від інших банків	25 670	12 449	9 615	8 962	8 298	5 947	7 813	8 119	7 331	7 038	6 515	6 457
Кошти суб'єктів господарювання	747 762	695 653	677 101	713 539	718 442	723 597	765 726	769 503	791 315	826 761	838 362	889 526
Кошти фізичних осіб (з ощадними (депозитними) сертифікатами)	713 542	705 295	767 878	772 656	767 346	786 554	847 323	852 109	861 163	869 915	889 485	933 240
Кошти небанківських фінансових установ	40 020	38 547	35 926	36 813	38 817	39 736	43 304	46 064	46 256	47 211	51 645	53 188
Довідково:												
Рентабельність активів, %	4,20	2,93	-0,03	-1,11	-0,16	-0,46	0,29	0,62	0,48	0,64	1,02	1,04
Рентабельність капіталу, %	33,31	23,31	-0,25	-9,47	-1,37	-4,09	2,54	5,50	4,28	5,77	9,33	9,68

Додаток Д

Основні показники діяльності банків України

(млн грн)

Назва показника	01.02.2023	01.03.2023#	01.04.2023 (А4)	01.05.2023	01.06.2023	01.07.2023 (А4)	01.08.2023	01.09.2023
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Кількість діючих банків	67	65	65	65	65	65	64	64
з них: з іноземним капіталом	30	29	29	29	29	29	28	28
у т.ч. зі 100% іноземним капіталом	22	21	21	21	21	21	20	20
АКТИВИ								
Активи	2 367 835	2 403 035	2 427 204	2 492 315	2 494 853	2 562 123	2 620 291	2 621 025
Активи в іноземній валюті	*769 622*	*777 102*	*784 157*	*783 562*	*770 669*	*779 998*	*778 319*	*776 692*
Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями)	2 735 052	2 769 555	2 794 030	2 857 157	2 859 387	2 924 954	2 982 223	2 983 337
з них: нерезиденти	*454 868*	*465 772*	*476 454*	*478 547*	*468 588*	*484 940*	*490 953*	*502 413*
Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями) в іноземній валюті	*858 280*	*865 010*	*871 450*	*869 550*	*856 072*	*865 291*	*864 232*	*862 888*
Готівкові кошти	85 769	82 749	74 718	71 968	74 903	78 152	76 378	72 688
Банківські метали	144	203	180	144	156	139	148	190
Кошти в Національному банку України	135 260	174 342	196 000	187 224	202 170	198 618	221 443	197 287
Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках	327 425	337 762	342 477	340 384	327 672	342 701	340 711	338 811
Строкові вклади в інших банках та кредити, надані іншим банкам	68 747	69 435	69 926	68 745	64 750	61 560	60 701	62 697
Кредити надані клієнтам	1 028 852	1 013 843	1 001 784	992 185	983 181	983 259	987 685	997 379
кредити, що надані органам державної влади	24 244	23 475	22 677	22 003	21 228	20 825	20 389	20 235
кредити, що надані суб`єктам господарювання	794 181	784 503	772 714	764 194	753 590	753 942	756 708	761 571
кредити, що надані фізичним особам	210 408	205 837	206 342	205 924	208 337	208 379	210 537	215 551
кредити, надані небанківським фінансовим установам	19	28	52	64	26	113	50	21
Вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	962 064	969 708	993 100	1 071 604	1 086 997	1 150 726	1 185 025	1 206 226
Резерви за активними операціями банків (з урахуванням резервів за операціями, які обліковуються на позабалансових рахунках)	371 653	370 845	371 126	369 008	368 650	366 842	365 936	366 821
Пасиви	2 367 835	2 403 035	2 427 204	2 492 315	2 494 853	2 562 123	2 620 291	2 621 025
Капітал	232 139	236 623	249 158	238 091	251 046	267 687	283 366	297 007
з нього: статутний капітал	*407 021*	*405 108*	*405 108*	*405 358*	*405 358*	*405 358*	*404 920*	*404 920*
Зобов'язання банків	2 135 696	2 166 412	2 178 046	2 254 224	2 243 806	2 294 437	2 336 926	2 324 018
Зобов'язання банків в іноземній валюті	*828 414*	*833 707*	*835 477*	*839 095*	*830 679*	*837 184*	*834 032*	*821 002*
Строкові вклади (депозити) інших банків та кредити, що отримані від інших банків	6 327	6 571	6 811	8 600	6 814	7 021	6 964	6 691
Кошти суб'єктів господарювання	913 321	935 459	978 917	1 019 522	1 056 623	1 084 788	1 123 389	1 112 592
Кошти фізичних осіб (з ощадними (депозитними) сертифікатами)	929 058	940 751	944 563	947 516	946 167	969 090	972 429	982 167
Кошти небанківських фінансових установ	52 426	53 949	46 244	48 069	48 500	50 782	52 176	52 018
Довідково:								
Рентабельність активів, %	7,47	5,43	5,68	5,49	5,31	5,54	6,76	6,57
Рентабельність капіталу, %	78,72	56,23	58,01	55,88	54,06	56,03	67,53	64,72

РЕЦЕНЗІЯ

На кваліфікаційну роботу (проєкт)

Здобувача вищої освіти Державного податкову університету

Печоріна Марина Ігорівна

Тема: «Фінансова стабільність банківської системи України та шляхи її забезпечення»

Автором було висвітлено актуальність проблеми фінансової стабільності банківської системи України, яка визначається в контексті її ключової ролі у забезпеченні економічного розвитку країни. Тому дослідження фінансової стабільності банківської системи України в умовах військового стану є насущною задачею, спрямованою на визначення стратегій та заходів для забезпечення функціонування банківської системи та збереження фінансової безпеки країни в цей надзвичайний період. Дослідження фінансової стабільності банківської системи України є актуальним завданням, яке вимагає подальшого аналізу та досліджень для забезпечення стійкості фінансового сектору і підтримки економічного розвитку країни. Робота глибоко досліджує проблеми, які виникають у банківській системі та визначає шляхи для їх подолання.

Важливо відзначити, що Печоріна М.І вдало врахувала новітні досягнення в галузі фінансів та банківської справи, використавши високі стандарти дослідження. В роботі розкрито сутність фінансової стабільності банківської системи, її вплив на економіку країни та можливі методи забезпечення. Зокрема, наукова новизна роботи полягає в аналізі сучасних підходів до забезпечення фінансової стабільності, врахуванні та оцінці факторів ризику, які можуть впливати на банківську систему України. Здійснення комплексного дослідження різних аспектів теми свідчить про глибокі знання та професійний підхід Печоріна М.І до проблеми.

Робота також успішно ідентифікує основні шляхи удосконалення фінансової стабільності, роблячи обґрунтовані висновки та рекомендації для

подальших досліджень у цьому напрямку. Чітка структура та логічний виклад матеріалу роблять роботу доступною та зрозумілою для читача.

Кваліфікаційна робота Печоріної М.І є самостійним науковим дослідженням. Тема роботи повністю розкрита, поставлена мета досягнута, вирішені поставлені завдання. Зміст кваліфікаційної роботи вказує на гарну обізнаність студента з даної проблеми. Простежується ретельна робота автора по кожному розділу роботи. Отримані результати мають теоретичне і практичне значення для практики роботи для забезпечення фінансової стабільності банківської системи України. Дослідження є оригінальним, завершеним, відповідає вимогам, що ставляться до робіт такого типу, а її автор - Печоріна М.І при умові успішного захисту, заслуговує на позитивну оцінку

Недоліків у роботі на тему «Фінансова стабільність банківської системи України та шляхи її забезпечення» не виявлено.

Загальний висновок полягає в тому, що дипломна робота є вагомим внеском в дослідження проблеми фінансової стабільності банківської системи України та визначає перспективи подальших наукових досліджень у даній галузі.

Рецензент

«18__»_січня 2024 р.

Відгук наукового керівника кваліфікаційної роботи

студентки групи ФМБ-22-1 **Печоріної Марини Ігорівни**
на тему "Фінансова стабільність банківської системи України та шляхи її забезпечення"

Дипломна робота Печоріної М.І. написана на актуальну тему. В роботі досліджено теоретичні та практичні аспекти фінансової стабільності банківської системи України та запропоновані шляхи її забезпечення.

Перший розділ присвячено розгляду наукових підходів до розуміння сутності поняття "фінансова стабільність банківської системи та дослідженню методичних підходів до забезпечення стабільності банківської системи.

Аналітична частина дипломної роботи зосереджена на оцінці стану фінансової стабільності банківської системи України. Проаналізована специфіка використання інструментів забезпечення фінансової стабільності вітчизняної банківської системи.

Проведена оцінка стану фінансової стабільності банківської системи України дозволила запропонувати шляхи та напрями забезпечення фінансової стабільності банківської системи України.

Дипломна робота Печоріної М.І. може бути рекомендована до захисту з оцінкою 43 бали.

Науковий керівник кваліфікаційної роботи

_____ **О.І.Береславська** _____
(підпис) (дата)

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу (проєкт)

Кваліфікаційна робота (проєкт) здобувача вищої освіти

_____
(прізвище, ініціали)

після попереднього захисту розглянута на засіданні кафедри, протокол від «__»_____ ___202__ № допущена/не допущена до захисту на екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри _____ О.І. Береславська
(підпис) (прізвище, ініціали)